

KONFLIKTIEN JA TERRORISMIN TUTKIMUSRYHMÄ

Kuukausikatsaus

No 4/2006, 11.12.2006

SISÄLLYS

KIRJA-ARVOSTELU.....	2
AMI PEDAHZUR: "SUICIDE TERRORISM". POLITY PRESS, CAMBRIDGE, 2005 (261 SIVUA)	2
YLEISTÄ.....	4
AL-QAIDAN ULKOPOLIITTINEN DOKTRIINI TARKASTELUSSA	4
PYHÄ SOTA INTERNETISSÄ	5
EUROOPPA.....	7
ISO-BRITANNIA.....	7
SAKSA	8
<i>Terrorihanke paljastettu.....</i>	8
<i>Stasin "kasvoton mies" kuollut.....</i>	9
ESPANJA	10
BOSNIA-HERTSEGOVINA.....	11
SERBIA.....	13
KOSOVO	14
TURKKI.....	14
<i>Ääriyaseimmisto.....</i>	14
<i>PKK.....</i>	15
<i>Äärioikeisto ja -islamistit.....</i>	16
TŠETŠENIA.....	18
LÄHI-ITÄ JA POHJOIS-AFRIKKA	19
ALGERIA.....	19
EGYPTI	19
BAHRAIN	20
JEMEN.....	20
KESKI- JA ETELÄ-AASIA	21
PAKISTAN	21
<i>Bajaurin levottomuudet.....</i>	21
KIRGISISTAN.....	22
KAZAKSTAN	24
ITÄ- JA KAAKKOIS-AASIA	26
THAIMAA.....	26
INDONESIA.....	26
AFRIKKA	27
SOMALIA	27
<i>Naapurimaat varautuvat sotaan.....</i>	27
GAMBIA	29
NORSUNLUURANNIKKO	30
GUINEA.....	31
LIBERIA	31
NIGERIA.....	31
TŠAD	32
AMERIKA	34
MEKSIKO	34
HAITI	34
KOLUMBIA.....	35

KONFLIKTIEN JA TERRORISMIN TUTKIMUSRYHMÄN UUTISKATSAUS

No. 4/2006, 11.12.2006

Turun yliopiston poliittisen historian laitoksen alainen Konfliktien ja terrorismin tutkimusryhmä julkaisee luottamuksellisesti jaettavaa uutiskatsausta, joka ei edusta minkään tahon virallista kantaa. Toimitusryhmään kuuluu kymmenen jäsentä. Toimitusryhmä konsultoi lisäksi tutkimusyksikön ulkopuolisia asiantuntijoita. Käytetyt lähteet ovat julkisia ja ne on merkitty, paitsi mikäli lähde on ollut asiantuntija, joka ei halua nimeään julki. Valikoimme oman arviomme mukaan huomionarvoisia tai Suomen tiedotusvälineissä huomiotta jääneitä aiheita.

Palautteet ja jakelupyynnöt samoin kuin mahdolliset yhteydenotot pyydetään osoittamaan Thomas Jokiselle (tmjoki@utu.fi), joka on uutiskatsauksen yhteyshenkilö. Jokinen toimii Konfliktien ja terrorismin tutkimusryhmän koordinaattorina. Häneltä voi tiedustella myös aiempia uutiskatsauksia ja tutkimusyksikön laatimia raportteja. Thomas Jokinen vastaa tarvittaessa konsultaatiopyyntöihin ja ottaa etukäteen sovitusti vastaan vierailijoita Turun yliopiston yhteydessä sijaitsevalla toimistollamme.

Konfliktien ja terrorismin tutkimusryhmän uutiskatsaus on "leikekirja" ja sivutuote ryhmän avointen lähteiden seurannasta. Voimme analyttisesti arvioida uutisten luotettavuutta, mutta emme taata niitä, etenkin jos kyse on hyvin tuoreista uutisista. Jos löydämme jo julkaistuista uutiskatsauksistamme virheitä, ne pyritään korjaamaan seuraavan numeron lopussa – tässäkin lukijoiden palaute on tervetullutta. Tutkimusryhmämme toimintaan ja tuotantoon voi tutustua internetissä osoitteessa www.rgct.org.

Tahdomme tämän numeron yhteydessä mainostaa tutkijoidemme Christian Jokisen ja Anssi Kullbergin kirjoittamaa kirjaa "Separatismi ja islamismi", joka julkaistiin kustannusosakeyhtiö Suomen Miehen toimesta marraskuun 9. päivänä. Kirjan voi tilata tutkimusryhmämme kautta tai kustannusyhtiöltä (kim.vinari@suomensotilas.fi). Kirja on myös saatavilla hyvin varustetuista kirjakaupoista. (Separatismi ja islamismi, sidottu 462 sivua, sisältää karttoja. ISBN 952-9872-44-5.)

* * *

KIRJA-ARVOSTELU

Jatkamme tässä katsauksessamme jälleen terrorismia ja konflikteja koskevien kirjojen ja tutkimusten esittelyä ja arvostelua. Edellinen kirja-arvostelu julkaistiin katsauksessamme 6/2005.

AMI PEDAHZUR: "SUICIDE TERRORISM". POLITY PRESS, CAMBRIDGE, 2005 (261 SIVUA).

Itsemurhaiskujen lukumäärä on ollut vakaassa kasvussa viimeiset kaksi vuosikymmentä. Tämä tendenssi on saattanut yhteiskuntatieteiden tutkijat aitojen haasteiden eteen. Suurin osa itsemurhia koskevista tutkimuksista on keskittynyt itsemurhan laajempaan tutkimukseen ja keskittynyt kysymykseen, miksi yksilö riistää itseltään hengen, useimmiten yksin, henkilökohtaisista syistä ilman ulkopuolisten henkilöiden sitomista tekoon. Itsemurhaterrorismi eroaa tästä kuvauksesta merkittävästi. Kyseessä on ilmiö, jossa ensisijaisena tavoitteena on toisten henkilöiden fyysinen vahingoittaminen, ja jossa tekijän oma kuolema on vain keino tavoitteen saavuttamiseksi.

Ensimmäisessä laajassa itsemurhaa käsittelevässä tutkimuksessa Emile Durkheim tunnisti kolme itsemurhatyyppiä. Näistä tutuin ja yleisin on egoistinen itsemurha (tunnetaan myös individualistisena itsemurhana). Durkheim kuitenkin nimesi myös altruistisen ja fatalistisen itsemurhatyyppin, jotka kuitenkin ajan myötä ovat ajautuneet sosiologisen tutkimuksen marginaaliin. Durkheimin mukaan altruistisen itsemurha pyrkii palvelemaan kollektiivin tahtoa. Tätä itsemurhatyyppiä edeltää vahvasti sitova integraatioprosessi sosiaaliseen ryhmään, joka puolustaa ja tukee itsemurhaa tekona. Integraatioprosessin seurauksena yksilön intresseistä ja toiveista tulee toissijaisia ryhmään nähden ja yksilö on valmis kaikkiin tekoihin ryhmän edun ja tavoitteiden ajamiseksi. Fatalistinen itsemurha on puolestaan vahvasti yhteydessä ulkoisiin, ympäröiviin olosuhteisiin. Yksilö tai sosiaalinen ryhmä johon hän kuuluu, on jatkuvan alistuksen kohteena, mikä puolestaan johtaa toivottomuuden tunteeseen ja uskoon, ettei tulevaisuus sisällä mahdollisuutta olosuhteiden muuttumisesta paremmiksi. Vaikka tämä tunne voi seurata taloudellista viitekehystä, se voi yhtä hyvin kummuta myös poliittisten oikeuksien koetusta rajoittamisesta.

Vuosia ennen itsemurhaterrorismin esiinmarssia sosiologit eivät nähneet suurta eroa altruistisen ja fatalistisen itsemurhatyyppin välillä. Toisin kuin jälkiteollisissa yhteiskunnissa, joissa individualistinen itsemurhatyyppi on dominoiva, altruistinen ja fatalistinen itsemurhatyyppit ovat yleisimpiä traditionaalisissa yhteiskunnissa, jotka ovat läpikäyneet poliittisen, sosiaalisen ja taloudellisen muutoksen. Pääero altruistisen ja fatalistisen tyyppin välillä löytyy itsemurhan sosiaalisesta tulkinnasta. Mahdollista on kuitenkin myös yhdistävä tyyppi, fatalistis-altruistinen itsemurha, jossa epätoivo yhdistyy sosiaalisen kutsumuksen tunteeseen.

Ami Pedahzurin mukaan itsemurhaterrorismi sisältää joukon väkivaltaisia keinoja, joita käyttävät henkilöt, jotka ovat tietoisia siitä, että heidän selviytymisensä todennäköisyys on olematon. Itsemurhaterroristit eivät näe vaivaa suunnitellakseen pakoreittiä ja usein jättävät jonkinlaisen testamentin, jossa he tekevät selväksi tietoisensa halunsa tappaa menettäen henkensä tekoaan toteuttaessaan.

Yleisin ja käytetyin taktiikka itsemurhapommi-iskun rinnalla on yhden tai useamman terroristin konetuliasein ja käsikranaatein tehty isku väkijoukkoa vastaan. Iskun pituutta ei ole ennalta määrätty: isku päättyy kun turvallisuusvoimat lopettavat sen. Tästä esimerkkinä Pedahzur mainitsee assasiinien ”*fidait*”, joiden käyttämä ase oli stilette, jotka eivät tehneet pakovalmisteluja, ja jotka pitivät kuolemaa tehtävää suorittaessa kunniana.

Toisena esimerkkinä ja positiivisena erotuksena muusta terrorismia käsittelevästä valtavirtatutkimuksesta Pedahzur mainitsee Filippiinien Sulun saariston muslimien vastarinnan espanjalaisten siirtomaahallintoa vastaan. Muslimikapinallisten menetelmät eivät eronneet merkittävästi assasiinien keinoista: ilmestyen kuin tyhjästä he hyökkäsivät sattumanvaraista väkijoukkoa vastaan huihtoen teräaseilla silmittömästi ympärilleen tavoitteenaan vahingoittaa niin montaa ihmistä kuin

mahdollista ennen omaa pidätystä tai kuolemaa. Tosin toisin kuin assassiineilla filippiiniläisillä murhapuukottajilla ei ollut taustallaan organisaatiota, vaan he toimivat yksilöllisen aggression pohjalta. Ennen iskua jokainen henkilö, joka päätti uhrata henkensä, konsultoi kuitenkin ensin vanhempiaan, sukulaisiaan ja joissain tapauksissa jopa alueen tärkeitä poliittista ja uskonnollista auktoriteettia, sulttaania. Iskut tuottivat poliittista tulosta, kun Espanjan siirtomaavallan korvannut Yhdysvallat hylkäsi pyrkimyksensä suoraan hallintoon muslimialueilla ja myöntyi osittaiseen autonomiaan.

Pedahzurin mukaan itsemurhaterrorismin määritelmät voidaan järjestää jatkumoksi minimistä maksimiin. Minimimääritelmän mukaan itsemurhaterrorismi on joukko toimia, jotka vaativat terroristin oman kuoleman onnistuakseen. Mia Bloomin hieman laajemman määritelmän mukaan terroristi toteuttaa iskun saavuttaakseen poliittiset tavoitteensa ja on täysin selvillä siitä, että on matkalla kuolemaansa. Toinen Bloomin määritelmä korostaa teon taktista puolta. Toisin kuin muut terroristit, itsemurhaterroristi räjäyttävät itsensä yhdessä uhriensa kanssa. Maksimimääritelmä keskittyy itsemurhaterrorismin tavoitteisiin ja toteaa itsemurhaterroristin tavoitteena olevan mahdollisimman usean ihmisen vahingoittaminen, perimmäisen tavoitteen ollessa jonkinlaisen poliittisen muutoksen aikaansaaminen. Tämän määritelmän mukaan terroristin toimintaa ohjaa päättäväisyys tuhota tietty, valittu kohde. Iskun todellinen tarkoitus on luoda pelon ilmapiiri väestön keskuuteen. Tiedotusvälineet ajavat tahtomattaan tätä tavoitetta uutisoimalla iskut näyttävästi. Pedahzurin mukaan terroristien logiikassa kollektiivisen pelon ja turvattomuuden tunteen luominen on muutettavissa poliittisiksi saavutuksiksi. Niinpä Pedahzurin mukaan pääero nykyaikaisen itsemurhaterrorismin ja muiden terrorismien ilmenemismuotojen välillä, mukaan lukien historiassa esiintyneiden itsemurhaterrorismin eri manifestaatioiden kanssa on löydettävissä taktiselta tasolta.

Itsemurhaterroristien käyttö tuo Pedahzurin mukaan niitä käyttävälle organisaatiolle useita hyötyjä. Vaikka organisaatio päättää iskun kohteen on terroristilla itsellään vapaus päättää tarkka paikka ja ajankohta iskun toteuttamiselle. Tämä mahdollistaa tietyn liikkumavapauden, mikä lisää terroristin onnistumismahdollisuuksia. Itsemurhapommi-iskut ovat usein tuhoisia: Pedahzurin laskelmien mukaan itsemurhapommi-iskut muodostavat vain 3 prosenttia terroristi-iskuista, mutta vastaavat 48 prosenttisesti aiheutetuista uhreista. Kolmanneksi itsemurhaiskujen käyttäminen viestittää irtiotta kaikesta edellisestä, konventionaalista vastarinnasta: vastarintaansa kiihdyttämällä organisaatio viestittää, ettei sitä saada alistettua perinteisin keinoin.

Pedahzurin keskeinen ajatus on, ettei tiettyä kulttuurisidonnaista ”kuoleman kulttuuria” ole olemassa. Sen sijaan hän osoittaa, että ”kuoleman kulttuuri” on ollut seurausta suotuisista ulkoisista olosuhteista ja organisaatioiden harkituista päätöksistä. ”Kuoleman kulttuuria” ovat menestyksekkäästi kannattajilleen markkinoineet hyvin erilaiset liikkeet kuten PKK, Tamilitiikerit ja al-Qaida.

Parhaimmillaan Pedahzur on tarkastellussaan palestiinalaisliikkeitä ja Hizbullah-liikettä. Tämä on luonnollista, sillä nämä konfliktit ovat koskettaneet, kuten Pedahzur itse myöntää, hänen omaa kokemuspiiriään. Sen sijaan PKK:n, LTTE:n ja al-Qaidan tarkastelu jää vain teoriaa selittäväksi. Heikoiten Pedahzur pärjää käsitellessään tšetšeenien itsemurhaiskuja. Täysin epäselväksi jää, *kuka* [tarkemmin mikä järjestö] iskujen takana on ollut, ja miten Tšetšenian esimerkki sopii Pedahzurin teoriaan. Pedahzur jakaa itsemurhaterrorismin kitkemiseksi ehdottamansa vastatoimet lyhyen ja pitkän aikavälin keinoihin. Mitään uutta ja mullistavaa hän ei kuitenkaan esitä.

Pedahzurin ”*Suicide Terrorism*” on kuitenkin mielenkiintoinen ja lukemisen arvoinen teos, joka toimii hyvänä johdatuksena itsemurhaterrorismin ilmiöön. Kirja ei kuitenkaan tarjoa ajatuksellisesti asiaan aiemmin perehtyneelle tutkijalle uutta, mutta toimii kuitenkin hyvänä ”käsikirjana”. Erityisen hyvää kirjassa ovat tilastot, jotka osoittavat yksiselitteisesti eräät piintyneimmät myytit terrorismista vääriksi. Kirjan lopussa on niin ikään hyödyllinen liite, johon on listattu kaikki vuoden 1981 joulukuun ja kesäkuun 2005 välillä tapahtuneet itsemurhaiskut.

YLEISTÄ

AL-QAIDAN ULKOPOLIITTINEN DOKTRIINI TARKASTELUSSA

Olemme käsitelleet CIA:n entisen bin Laden -yksikön johtajan Michael Scheuerin moniosaista artikkelisarjaa al-Qaidan strategisesta ja taktisesta doktriinista katsauksessamme 2/2006. Sarja saa nyt jatkoa Scheuerin tarkasteltua al-Qaidan ulkopoliittista doktriinia. Scheuerin aloittaa analyysinsä kysymällä harjoittavatko bin Laden, Ayman az-Zawahiri ja heidän al-Qaida organisaationsa liittolaisineen diplomatiaa perinteisessä mielessä? Al-Qaidalla ja sen liittolaisillaanhan ei ole valtiota, pääkaupunkeja eikä organisaatio lähetä ja vastaanota edustajia, joita voisi kutsua suurlähettiläiksi. Pidättäydyttäessä hyvin tiukassa määrittelyssä al-Qaida ei siis pysty harjoittamaan diplomatiaa. Tästä huolimatta liikkeellä on selvä ulkopoliittinen ohjelma, jonka keskiössä on tavoite islamistisen liikkeen [käsitettävä laajemmassa mielessä] voitosta. Bin Laden on sitonut Scheuerin kutsuman ”kvasi-ulkopolitiikkansa” islamistien aseelliseen toimintaan ja muodostanut doktriinin, jota al-Qaida sen liittolaiset seuraavat. Tämän ulkopoliittisen linjan, tai Scheuerin mukaan paremminkin ”poliittisen sotastrategian”, on tarkoitus ohittaa länsimaiden poliittiset johtajat ja vaikuttaa suoraan näiden maiden ei-islamilaiseen väestöön. Strategialla on kaksi tavoitetta: muuttaa Yhdysvaltojen liittolaismaiden politiikkaa vaikuttamalla kyseisten maiden hallituksiin heikentämällä näiden sisäpoliittista kannatusta Yhdysvaltojen terrorismin vastaisessa sodan tuen vuoksi sekä hitaasti vieroittaa Yhdysvaltojen liittolaisia pois Yhdysvaltojen rinnalta ja siten eristää Yhdysvallat.

Bin Laden muodosti doktriininsa Scheuerin mukaan syyskuun 11. päivän iskujen ja sitä seuranneen Afganistanin vapautusoperaation jälkeen. Vuoden 2002 marraskuussa bin Laden osoitti puheensa Yhdysvaltojen eurooppalaisille liittolaisille, selittäen syyskuun 11. iskujen motiivin: ”Yhdysvaltoja vastaan hyökättiin, koska he tappavat poikiamme Irakissa [YK:n taloudellisten sanktioiden kautta], ja siksi mitä Amerikan liittolainen Israel tekee, käyttäen amerikkalaisia lentokoneita pommittaakseen palestiinalaisia koteja, niissä asuvia vanhoja miehiä, naisia ja lapsia.” Nämä ovat bin Ladenin mukaan Yhdysvaltojen ”rikoksia”, jotka al-Qaidan johtajan mukaan ansaitsivat koston.

Bin Ladenin mukaan al-Qaidan iskuilla oli myös kouluttava funktio, ne tehtiin jotta iskut ”vieraannuttaisivat teidän järkevät johtajanne tästä rikollisjengistä” [Bushin hallinto]. Koska vieraantumista ei kuitenkaan ole tapahtunut, bin Laden totesi status quo -tilanteen islamistiliikkeen ja Yhdysvaltojen liittolaismaiden välillä olevan ohi. Bin Laden on tehnyt eksplisiittisesti selväksi, että Yhdysvaltojen tukemisesta seuraa rangaistus al-Qaidan terrori-iskujen muodossa. Viitaten vuoden 2002 pommi-iskuihin Tunisian Djerbassa ja Indonesian Balilla, bin Laden varoitti eurooppalaisia: ”niin kuin te tapatte, teitä tullaan tappamaan”, kehottaen samalla Yhdysvaltojen liittolaismaiden kansalaisia kysymään seuraavat kolme kysymystä:

1. Miksi hallitukset liittoutuvat muslimeja vastaan Valkoisen talon rikollisjengin [Bushin hallinto] kanssa? Eivätkö he tiedä että he ovat aikakautemme suurimmat murhaajat?
2. Miksi esimerkiksi Britannian, Ranskan, Italian, Kanadan, Saksan ja Australian hallitukset ovat liittoutuneet Yhdysvaltojen kanssa tämän hyökkäyksessä meitä vastaan Afganistanissa?
3. Kuinka kauan pelko, tappaminen, tuhoaminen, pakolaisuus, orpoutuminen ja leskeytyminen ovat ainoastaan meidän [muslimien] kohtalomme, kun turvallisuus, vakaus ja onnellisuus ovat teidän. Tie turvallisuuteen alkaa vihollisuuksien lakkaamisesta.

Useissa puheissaan bin Laden ja az-Zawahiri ovat toistaneet tätä viestiä ja ovat maininneet nimeltä 23 maata, jotka tukevat Yhdysvaltoja Irakissa, Afganistanissa tai kummassakin. Al-Qaida on

vannonut iskevänsä näissä maissa. Näin onkin tapahtunut, joko näissä maissa tapahtuneina iskuina tai iskuina operaatio-alueilla. Al-Qaida on ollut Scheuerin mukaan politiikassaan tehokas, sillä sen iskuja Euroopassa ovat seuranneet siviiliväestöjen puolelta poliitikkojen syytely iskujen provosoimisesta ”Irak-politiikalla”. Lontoon terrori-iskujen jälkeen suurin osa mediasta liitti iskut pääministeri Tony Blairin Irak-politiikkaan.

Mielenkiintoisesti bin Laden on käyttänyt retoriikassaan perinteisesti hyvin vasemmistolaisia argumentteja, väittäen mm. kansainvälisten suuryritysten riistävän Yhdysvaltojen liittolaisvaltioiden kansalaisia. [Radikaali-islamistien vasemmistolaisista juurista ks. ”Separatismi ja islamismi”, s. 52-78.]

Vuodesta 2002 lähtien bin Laden on muotoillut huolellisesti keppi ja porkkana -doktriinin, joka yhdistää ”kepin”, opin vastaväkivallasta – jos hyökkäätte meitä vastaan, me hyökkäämme takaisin – ja ”porkkanan”, opin, ettei iskuja tapahdu jos yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa rajoitetaan tai se lopetetaan kokonaan. Scheuerin mukaan bin Ladenin doktriini toimii. Tästä hän mainitsee esimerkkeinä Espanjan, Italian, Britannian, Thaimaan, Ranskan ja Irakin tapahtumat.

Espanjassa Yhdysvaltoihin myönteisesti suhtautuva pääministeri José María Aznar hävisi vaalit Madridin pommi-iskujen jälkeen. Kuukautta myöhemmin Espanja veti joukkonsa Irakista. Kesällä 2006 puolestaan Italian konservatiivipuolue hävisi tiukasti pääministeri Silvio Berlusconiin johdolla sosiaalidemokraateille. Seurauksena Italia veti joukkonsa Irakista. Britannian pääministeri Tony Blair joutuu luopumaan tehtävästään ennen aikojaan Irakin sodan aiheuttaman tyytymättömyyden vuoksi. Lokakuussa Thaimaassa tapahtui sotilasvallankaappaus, joka syrjäytti pääministeri Thaksin Shinawatran. Vaikka vallankaappauksen viralliseksi syyksi on nimetty Thaksinin hallinnon korruptio, todellinen kaappauksen tavoite näyttää olleen Thaimaan kovien toimien lopettaminen maan eteläosissa, jossa hallitus taistelee muslimiseparatisteja vastaan. Vallankaapparit nimesivät pääministeriksi muslimikenraalin, joka välittömästi ilmoitti hidastavansa etelän operaatioita ja harkitsevansa laajempaa autonomiaa eteläisille alueille. Lokakuun puolessavälissä lähde ”lähellä Ranskan armeijaa” vuosi lehdistölle tietoja, joiden mukaan presidentti Jacques Chiracin hallitus suunnittelee vetävänsä erikoisjoukkonsa Afganistanista vuoden 2007 aikana. Vuoden 2006 syksyn aikana taas Irakin pääministeri Nuri al-Maliki ja Afganistanin presidentti Hamid Karzai toistuvasti yrittivät ottaa etäisyyttä Yhdysvaltojen ja ISAF:in ”kattaviin” sotilasoperaatioihin maissaan.

Scheuer myöntää, etteivät mitkään esitetyistä tapahtumista ole traditionalisessa mielessä ”diplomaattisia” menestyksiä, ja ettei mikään niistä itsessään ole voitto al-Qaidalle ja sen liittolaisille. Scheuerin mukaan ne kuitenkin selvästi edistivät bin Ladenin doktriinia, jonka keskiössä on Yhdysvaltojen asteittainen eristäminen. Al-Qaidan kannattajille jokainen edellä esitetty tapahtuma on osoitus al-Qaidan menestyksestä ja kyvystä muovata maailmanpoliittista todellisuutta. Tätä näkemystä vahvistaa myös se, että Yhdysvalloissa kongressin kummatkin huoneet vaihtoivat valtapuoluettaan. (Michael Scheuer: Al-Qaeda Doctrine for International Political Warfare. JF, TF, 31.10.06.)

PYHÄ SOTA INTERNETISSÄ

Arvostettu *Jamestown Foundation* järjesti Washingtonissa 23.10.2006 konferenssin otsikolla ”*The Next Stage in Counter-Terrorism: Analyzing Jihadi Radicalization on the Web*”. Konferenssin pääesiintyjä oli Stephen Ulph. Ulph puhuu sujuvasti arabiaa ja farsia ja lukeutuu johtaviin islamilaisen terrorismin asiantuntijoihin. Ulph toimii paraikaa West Pointin sotilasakatemian erikoistutkijana ja osallistuu metodologian kehittämiseen, jonka avulla tunnistetaan jihadistiliikkeiden propagandassa ja ideologiassa esiintyviä heikkouksia. Ulphin mukaan netistä on tullut virtuaalinen online-yliopisto muslimien radikalisoimiseksi salafilais-jihadistiseen ideologiaan. Tarjolla on Ulphin mukaan käytännössä syvälinen ”jihadistin opinto-ohjelma”.

Jihadistien nettisivut tarjoavat kokonaisia kirjastoja ja elektronisia lentolehtisiä, joiden tarkoitus on indoktrinoita sympatisoijia ja vahvistaa jo indoktrinoitujen jihadistien moraalialueita heidän missionsa oikeutuksesta. Kirjallisuuden avulla ”nojatuliaktivisti” voi aloittaa ”kulttuurisen uudelleen koulutuksensa” netissä. Ymmärrettyään demokratian harhaisuuden ja nykyisten islamilaisten hallitusten oikeudettomuuden, uusi ”alokas” ohjataan islamin ”oikealle” polulle ja häntä kehoitetaan ottamaan vastaan jihad -velvollisuutensa. Nettisivustot kannattavat ns. ”kuudetta pilaria”, jossa jihad on ”unohdettu henkilökohtainen velvollisuus”.

Valittujen radikaalien ajattelijoiden ja uskonoppineiden tekstit kirjoittavat uusiksi islamin historian. Niiden antaman kuvan mukaan militantin jihadismin konseptin juuret ovat islamin varhaishistoriassa. Ulphin mukaan nettisivuilla on usein kysymyksiä ja vastauksia -osuus, joista epäilevä jihadistisi voi löytää vastauksia moraaliin dilemmoihiin. Vaikutusvaltainen al-Qaida -ajattelijasi internetissä on ollut Abu Musab as-Suri, jolla huhutaan olleen keskeinen rooli myös Madridin ja Lontoon pommi-iskuissa. Tämän kirjoitukset, kuten ”Mitä todistin Algerian jihadissa” ja ”Huomioita Syyrian jihadin kokemuksista” muodostavat islamistien itseanalyysiä ja tarjoavat mahdollisuuden nähdä jihadistien metodologiaan. Ulphin mukaan internetissä saatavilla olevan uudelleen koulutusmateriaalin jatkuva tutkimus mahdollistaa vastastrategian luomisen, jonka avulla voidaan estää mahdollisten sympatisoijien rekrytointi. Tutkimalla jännitekohtia, jihadistien polemiikkia ja itseanalyysiä Ulph on varma, että Länsi voi tunnistaa heikkouksia jihadistien rintamasta sekä tunnistaa kilpailevia ideologioita. Internetin valjastaminen jihadistien tarkoituksiin kestää Ulphin mukaan siihen asti, kunnes mediaverkostot kehittävät toimivan vastakampanjan. (Jamestown Foundation, 25.10.2006.)

BBC:n haastatteleman norjalaisen *Norwegian Defence Research Instituten* tutkijan Brynjar Lianin mukaan al-Qaida -verkosto käyttää internetiä useisiin tarkoituksiin. Pää tarkoitus on Lianin mukaan propagandan levittäminen. Toisella sijalla tulee kuitenkin kommunikaatio sisäiselle yleisölle ja moraalien ylläpito. Kolmannella sijalla on solujen sisäinen kommunikaatio. Lianin mukaan tämä kommunikaatio tapahtuu joko sähköpostitse tai salatuin viestein. Lianin mukaan salausta ei useinkaan käytetä, vaan sen sijaan kommunikaatiossa käytetään helppoja koodeja, jotka ulkopuolisille eivät herätä epäilyksiä. Neljäs internetin kohdeyleisö on ulkopuolinen yleisö, joille julmat mestaustausvideot yms. on tarkoitettu. Viides internetin käyttösovellutus on ”elektroninen jihad”, joka käytännössä ilmenee hyökkäyksiin ”vihollisen” nettisivuja vastaan. Paljon puhuttu internetin käyttösovellutus on terrorikoulutus, joka Lianin mukaan voi käsittää kaikkea turvallisuusalan koulutuksesta aina siihen kuinka kehitetään kuulusteluja murtumatta ja kuinka rakennetaan pommeja.

Norjalaisten analytikkojen mukaan jihadistit ovat kuluneen vuoden aikana keskittäneet verkkorekrytointinsa Euroopan kohdeyleisölleen. Tämä näkyy asiantuntijoiden mukaan siinä, että jihadistisivuille on enenevässä määrin tullut tekstitykset ja dubbaukset englanniksi, saksaksi, espanjaksi, ruotsiksi ja muille Euroopan kielille. Tällä on ollut kaksoistarkoitus: houkutella potentiaalisia uusia jäseniä sekä vihollisina pidettyjen eurooppalaisten pelottelu. Uutuuksiin kuuluvat myös parempilaatuiset videoleikkeet Irakin ja Afganistanin rintamilta sekä kurottautuminen teini-ikäisten ja nuorten miesten maailmaan. Näiden kohderyhmien huomio herätetään videokuvien tai musiikkivideoiden avulla, joista esimerkkinä vuoden 2004 ”Sheikki Terran” rap-hitti ”Dirty Kuffar” [suom. likainen vääräuskoinen] ja videopelit, joissa kerätään pisteitä amerikkalaisia vastaan tehtävien iskujen mukaan, joissa jokaista amerikkalaisen tappamista säestävät raikuvat aplodit.

Kiinnijäämisen välttämiseksi sivujen osoitteet saattavat vaihtua viikoittain, jopa päivittäin. Länsimaat ovat kuitenkin olleet hitaita reagoimaan ns. ”internet-rintamaan”, vaikka brittiviranomaisten mukaan kasvotusten tapahtuvien kokousten jälkeen internetistä on tullut pääkeino indoktrinaatiossa ja värväystoiminnassa. Jihadistien verkkotoimintaa seuraavan toimittajan Camille Tawilin mukaan Britannia on ollut passiivinen vastatoiminnassaan. Amerikkalaiset ovat hänen mukaansa olleet hieman brittejä edellä. Yhdysvalloissa agentit

tekeytyvät jihadisteiksi, pyrkien aktiivisesti houkuttelemaan al-Qaidan kannattajia sanomaan sellaista, jota voitaisiin käyttää heitä vastaan oikeudessa. (BBC News 25.10.06.)

Der Spiegel julkaisi artikkelin ”Virtuaalinen Jihad” (*Der Spiegel* 42/2006), jossa lehti käsitteli irakilaisen Ibrahim R:n tapausta. Tämä 36-vuotias irakilainen pyöritti Spiegelin mukaan pyhää sotaa Georgsmarienhüttessä sijaitsevasta kaksikerroksisesta talosta käsin. Saksalaisviranomaisten mukaan pidätetty välitti Osama bin Ladenin sanomaa ja verisiä kuvia Irakista, Afganistanista ja Tšetšeniasta ympäri maailmaa internetitse. Ala-Saksin viranomaiset pidättivät Ibrahimin, josta tuli siten ensimmäinen Saksassa pidätetty henkilö, jota syytetään internetissä tapahtuneesta ulkomaisen terroristiryhmän propagandan levittämisestä.

Ibrahim R. saapui Saksaan vuonna 1996 turvapaikanhakijana ja herätti jo pian saapumisensa jälkeen viranomaisten kiinnostuksen. Regensburgissa Ibrahim R. piti yhteyttä epäiltyyn terrorisoluun ja henkilöön, jota epäiltiin terroristien rahankerääjäksi. Vuonna 2002 Ibrahim R. muutti Ala-Saksin osavaltioon. Vuonna 2005 hänen luonaan tehtiin kotietsintä toisen vireillä olevan turvallisuusoperaation vuoksi. Mitään ei kuitenkaan löytynyt. Huolimatta vahvoista terroriepäilyistä Ibrahim R. sai Saksan kansalaisuuden.

Saksan liittovaltio on huolissaan netissä tapahtuvasta kehityksestä ja on siten ohjannut Saksan viranomaisille 132 miljoonaa euroa islamistien internet-toiminnan silmälläpitämiseen. Lisäksi viranomaiset saavat uusia valtuuksia, mm. luvan esiintyä valenimellä ja jäljittää epäiltyjä henkilöitä näiden kovalevyille asti. Saatujen lisävarojen avulla viranomaiset voivat palkata noin 50 uutta työntekijää ja ostaa uusia tietokoneita. Peruste tälle suurehkolle investoinnille löytyy tilastoista: vielä kymmenen vuotta sitten terrorististen nettisivuja oli vain muutamia, mutta tänä päivänä niitä on Spiegelin mukaan lähes 5000.

”Kulttuurin sotaa” propagoidaan jihadistien taholta taitavasti, näyttämällä huippuunsa varustettujen länsisotilaiden ”muslimiuhreja”. Saksalaisen tiedusteluasiantuntijan mukaan jihadistien propaganda on helposti netistä löydettävissä: ”onhan propagandan tarkoituksena viestintä”. Myös nettivideoiden verisyys on lisääntynyt. Yhä enenevässä määrin netistä löytyy samaisen asiantuntijan mukaan valmiiksi käännettyä materiaalia, joiden kohdeyleisönä ovat selvästi käännynnäiset. (*Der Spiegel* 42/2006.)

EUROOPPA

ISO-BRITANNIA

Iso-Britannian ulkomaantiedustelu MI5 on johtajansa dame Eliza Manningham-Bullerin mukaan tietoinen 30 terrorihankkeesta Iso-Britanniaa vastaan. Hänen mukaansa uhka Iso-Britanniaa vastaan on ”vakava” ja ”kasvava”. Hän varoitti samalla, että tulevat terroristit voivat toteuttaa kemiallisen tai ydinaseellisen terrori-iskun. Manningham-Bullerin mukaan MI5 pitää silmällä 1600 henkilöä. Hänen mukaansa suurin osa 30 tunnetusta terrorihankkeesta on ”linkittynyt al-Qaidaan”. Britannian ”Muslimien neuvoston” edustaja on kertonut maassa olevien muslimien toimivan tiedustelupalvelun kanssa yhdessä terrori-iskujen estämiseksi.

MI5:n koko on kaksinkertaistunut sitten syyskuun 2001 terrori-iskujen. Työntekijöitä MI5:ssa on arviolta 2800 [vert. esim. entisen Stasin ulkomaantiedustelun 4000 miestä ks. ”Saksa”], mikä ei kuitenkaan MI5:n johtajan mukaan riitä tutkimaan läheskään kaikkea Britanniassa tapahtuvaa toimintaa. Hänen mukaansa MI5:n on tehtävä vaikeita valintoja resurssiensa käytöstä.

Manningham-Bullerin varoitukset tulivat muutama päivä sen jälkeen, kun 34-vuotias britti Dhiren Barot tuomittiin 40 vuodeksi vankeuteen terrori-iskujen suunnittelusta. Hänen suunnitelmiinsa kuului mm. ”likaisen pommin” räjäyttäminen. MI5:n mukaan vuoden 2005 heinäkuun 7. päivän pommi-iskujen jälkeen tiedustelupalvelu on paljastanut viisi isoa terrorihanketta. MI5 seuraa noin 200 ryhmän tai verkoston toimintaa. Tunnetut 30 terrorihanketta

ovat Manningham-Bullerin mukaan usein yhteyksissä al-Qaidaan Pakistanissa. Näiden linkkien kautta al-Qaida antaa ohjeistusta ja koulutusta pääosin brittiläisille ”jalkamiehille”. MI5:n johtajan mukaan tiedustelupalvelu tarvitsee lisää resursseja: ”meillä ei vain ole tarpeeksi vakoilijoita ja salaisia agentteja, jotta voisimme olla varmoja maamme turvallisuudesta”. MI5:n johtajan varoitukset saivat Islamilaisen ihmisoikeuskomission edustajan Massoud Shadjarehin muistuttamaan, että syyskuun 11. päivän jälkeen yli tuhat pidätystä on tehty mutta näistä vain 27 on johtanut tuomioihin. Tuomituista taas vain yhdeksän on ollut muslimeja. (BBC World 10.11.06.)

Neue Zürcher Zeitung julkaisi artikkelin otsikolla ”Iso-Britannia – al-Qaidan pääkohde?” (NZZ 20.10.2006), jossa lehti arvio Britanniaan kohdistuvaa terroriuhkaa. Lehti lainasi brittiläisiä tiedustelulähteitä ja terrorismi-asiantuntijoita, joiden mukaan vallitsevaksi totuudeksi mielletty käsitys siitä, että al-Qaida on heikentynyt ja hajaantunut, ei enää pidä paikkaansa. Al-Qaida on jälleen hyvin organisoitunut ja omaa selvän hierarkian ja solurakenteen. Brittiasiantuntijoiden mukaan al-Qaida on valinnut Iso-Britannian isojen terrori-iskujen kohteeksi. Brittiedustelun ja asiantuntijoiden varoitus ajoittuu yhteen Britannian sisällä käytävän keskustelun kanssa Blairin hallituksen Irakin ja Afganistanin politiikasta.

Tiedustelulähteiden mukaan al-Qaida on uudelleen järjestäytynyt Afganistanin ja Pakistanin välisellä ns. heimoalueella [ks. ”Pakistan”]. Al-Qaidan uskotaan olevan nyt myös iskukykyisempi sekä omaavan useita hierarkkisesti kontrolloituja soluja, erityisesti Britanniassa. Nämä solut ovat logistisesti itsenäisiä ja pitävät keskenään yhteyttä vain satunnaisesti. Brittejä nykytilanne muistuttaa IRA:n soluista, jotka toimivat aikanaan samansuuntaisesti.

Läheiset suhteet, joita Britannian pakistanilaisperäinen väestö pitää perheisiinsä Pakistanissa, helpottavat tiedonvaihtoa, propagandan ja henkilöiden liikkuvuutta. Vuosittain tuhannet pakistanilaiset ja Britannian pakistanilaiset matkustavat maiden väliä. Scotland Yardin mukaan se seurasi tänä vuonna yli 1000 epäiltyä. Vuonna 2001 tämä luku oli vain 250. Vuoden 2005 kesän pommi-iskut mielletään Britanniassa vasta alkuna.

Uusien jäsenien rekrytointi ei näytä olevan ongelma, mutta se on siirtynyt moskeijoista yliopistoihin, islamilaisiin järjestöihin tai niiden omistamien kiinteistöjen tiloihin. Itse värväminen noudattaa tiettyä marssijärjestystä. Ensiksi värvättävä vedetään mukaan uskonnollisiin kokouksiin, viikonloppuihin ja illanviettoihin. Tätä seuraa aivopesu jossa muslimit esitetään länsimaiden uhreina. Värvättävää kehoitetaan olemaan ”hyvä muslimipatriootti” ja asettumaan läntistä alistamista vastaan. Viimeisessä vaiheessa on sitten koulutus pommien rakentamisessa, iskujen suunnittelu ja marttyyri -videon teko. Tässä vaiheessa solu on jo kehittänyt oman ryhmäidentiteetin, jota vahvistetaan eri rituaaleilla. (NZZ 20.10.2006)

SAKSA

Terrorihanke paljastettu

Saksassa paljastui radikaali-islamistien epäonnistunut iskusuunnitelma. Vahvistamattomien tietojen mukaan suunnitelmana oli räjäyttää ilmassa israelilainen matkustajalentokone. Terroristit yrittivät viime kesänä lahjoa Frankfurtin lentokentän työntekijän salakuljettamaan matkalaukkuun kätkeytyjä räjähteitä lentokoneeseen. Tämä oli suostunut suunnitelmaan, mutta terrorihankkeen alullepanijat ja lentokentän työntekijä eivät päässeet yhteisymmärrykseen siitä, miten paljon lentokentän työntekijän apuri saisi rahaa hankkeen toteuttamisesta. Saksan poliisi pidätti yhteensä kuusi arabimaista lähtöisin olevaa henkilöä ja suoritti yhdeksän kotietsintää Hessenin ja Rheinland-Pfalzin osavaltioissa. Pidätetyt vapautettiin kuitenkin pian pidätyksen jälkeen vaikka heitä vastaan on käynnistetty tutkinta kuulumisesta terroristiseen ryhmittymään. Toistaiseksi on jäänyt epäselväksi, käynnistivätkö hankkeen alullepanijat uusia hankkeita muilla lentokentillä. Nyt paljastunut epäonnistunut terrorihanke yhdessä heinäkuussa epäonnistuneen junapommi-iskun

kanssa viittaavat siihen, että Saksassa olevat radikaali-islamistit yrittivät tehdä iskunsa viime kesän jalkapallon maailmanmestaruuskisojen aikana. (NZZ 21.11.06.)

Stasin ”kasvoton mies” kuollut

DDR:n Stasin ulkomaantiedustelun monivuotinen päällikkö, kenraalieversti Markus Wolf, joka tunnettiin tiedustelupiireissä pitkään ”kasvottomana miehenä”, kuoli 83 vuoden ikäisenä kotonaan Berliinissä 9.11.2006. Hän oli pelätty, vihattu ja ihailtu vastustaja. Wolfin uskotaan olleen myös esikuvana John Le Carrén henkilöhahmoille. Kenraalieversti Markus Wolf johti Stasin ulkomaantiedustelua, ns. *Hauptverwaltung Aufklärung*, vuosina 1956–1986. Wolfin suurimpana onnistumisena pidetään vakooja Günter Guillaumen soluttamista kansleri Willy Brandtin lähipiiriin. Wolf itse piti Guillaumen tapausta suurimpana virheenään, sillä tämän paljastuminen johti Willy Brandtin eroon toukokuussa 1974 ja samalla Brandtin voimakkaasti ajaman liennytysspolitiikan loppumiseen. Guillaume tuomittiin 13 vuodeksi vankeuteen vuonna 1981, mutta hänet vaihdettiin myöhemmin kiinnijääneisiin länsiagentteihin.

Markus Wolf syntyi tammikuun 19. päivänä vuonna 1923 juutalaisen lääkärin ja kommunistin Friedrich Wolfin perheeseen. Wolf syntyi Hechingen-Hohenzollernissa ja varttui Stuttgartissa. Adolf Hitlerin noustua valtaan Wolfin perhe muutti Sveitsin kautta Neuvostoliittoon. Yhdessä veljensä Konradin (josta tuli kuuluisa elokuvaohjaaja) kanssa Markus meni Komintern-kouluun Moskovassa. Vuonna 1945 Markus palasi takaisin Saksaan ja toimi Berliinin radion toimittajana seuraten mm. Nürnbergin sotasyllisyysoikeudenkäyntejä. Vuonna 2005 Wolf paljasti BBC:n haastattelussa, että hänen inhonsa fasismia kohtaan oli hänen elämänsä eteenpäin työntävä voima, vakuuttaen hänet siitä, että hänen olisi tehtävä kaikkensa puolustaakseen maataan kaikilta natsismin uusinnoilta.

Vain 28 vuoden ikäisenä Wolfille annettiin vuonna 1951 tehtäväksi rakentaa Itä-Saksalle ulkomaantiedustelupalvelu. Vuonna 1958 hän nousi Stasin johtajaksi ja ministeri Mielken yhdeksi varamieheksi. Kauan ”kasvottomana miehenä” pysynyt Wolf paljastettiin Ruotsin tiedustelupalvelun toimesta vasta vuonna 1978 hänen vieraillessaan Tukholmassa. Vuonna 1989 Stasin ulkomaantiedustelussa toimi yli 4000 päätoimista työntekijää. Wolf tunnettiin siitä, että hän piti hyvää huolta alaisistaan. Stasilla oli kokopäiväisten työntekijöidensä lisäksi käytössään suuri joukko informantteja, kuriireja ja kouluttajia. Stasin tärkein operaatiosuunta oli Länsi-Saksa ja Länsi-Berliini, mutta myös Naton päämaja Brysselissä. Naton päämajaan Wolfin onnistui soluttaa vakooja ”Topas” joka kymmenen vuoden ajan vakoili Itä-Saksan hyväksi.

Wolfin suurin menestys oli ns. ”Romeo-strategian” kehittäminen huippuunsa: ohjelmassa Bonnin ministeriöissä toimivia sinkkusihteerejä hurmattiin Stasin agenttien toimesta. Tämän seurauksena Stasin onnistui saada tietoonsa useaan otteeseen erittäin salaisia tietoja. Wolf oli pitkäjänteinen ja antoi ”nukkujavakoojiensa” edetä vuosikausia kohti korkeampia virkoja. Wolfin menestyksiin kuului myös länsisaksalaisen, itäsaksalaisten käännyttämisestä vastanneen agentin Hans-Joachim Tiedgen värväminen. Tiedge oli alkoholisoitunut ja veloissa. Wolfin onnistui värvätä myös Tiedgen alainen agenttikseen. Tämä työskenteli Stasille aina Berliinin muurin murtumiseen saakka.

Erottuaan tehtävistään Wolf julkaisi vielä ennen Saksojen välisen muurin murtumista maaliskuussa 1989 kirjansa ”Troikka”, jossa hän kritisoi stalinismia. Wolf otti puhujana osaa 4.11.1989 Itä-Berliinissä järjestettyyn massamielenosoitukseen, jossa tuomittiin SED-regiimi. Järkytykseen puhujalavalle noussut Wolf vihellettiin ulos mielenosoituksesta. Vuonna 1990 muurin murruttua Wolf pakeni ensiksi Moskovaan ja sitten Itävaltaan. Saksaan palattuaan Wolf pidätettiin lyhyeksi aikaa. Oikeudenkäynti häntä vastaan johti tuomion kumoamiseen liittovaltion tuomioistuimessa. Toinen oikeudenkäynti tuomitsi Wolfin puolestaan ehdolliseen vankeuteen. (BBC World 9.11.06, NZZ 10.11.06, Der Spiegel 46/2006.)

ESPAÑJA

Italia luovutti Madridin vuoden 2004 terrori-iskujen suunnittelusta epäillyn 33-vuotiaan Rabei Osman Sayed Ahmedin alias ”Muhammed Egyptiläisen” Espanjaan 18.11.2006. Ahmed on tuomittu jo Italiassa 10 vuodeksi vankilaan terroristikytkentöjensä vuoksi. Espanjan viranomaisten mukaan Ahmed oli yksi Madridin iskujen pääorganisoijista. Ahmedin kerrotaan viettäneen ennen Madridin iskuja 18 kuukautta Espanjassa kouluttaen muille iskujen pääepäillyille räjähdetietoutta. Italian poliisi on nauhoittanut Ahmedin käymän puhelinkeskustelun, jossa hän tunnustaa suunnitelleensa Madridin terrori-iskuja kaksi ja puoli vuotta. Italian poliisin mukaan Ahmed suunnitteli toista terrori-iskua kun hänet pidätettiin. Ahmed on Espanjassa vain ”lainassa” ja palaa Espanjassa pidetyn oikeudenkäynnin jälkeen Italiaan, jossa hän on valittanut tuomiostaan, syyttäen oikeudenkäyntiä ”poliittiseksi syytteeksi islamia vastaan”. Ahmed on myös kiistänyt terrorismisyytökset. (BBC World 18.11.2006.)

Espanjassa hallituksen ja baskiseparatistien välinen rauhanprosessi näyttää välillä horjuvan veitsenterällä, mutta on pysynyt kuitenkin pystyssä toistaiseksi. Erityisiä ongelmia prosessille on koko sen aikana tuottanut jatkuva katuväkivalta, ”*kale borroka*”, jolle ei näy loppua. Kale borrokan harjoittajat ovat mm. polttaneet bussin, autoja ja roskiksia, heitelleet polttopulloja tai aiheuttaneet muuta aineellista vahinkoa liikehuoneistoille ja julkisille rakennuksille ympäri Baskimaata ja Navarraa. Pahimmat vahingonteot ajoittuvat yleensä luonnollisesti viikonloppuöihin.

Hallituksen uskottavuutta ja sen neuvotteluvahvuuksia syö myös koko Espanjan kansan tuen puuttuminen. Kaikki kansalaiset eivät nimittäin edelleenkään hyväksy hallituksen toimia sen ryhdyttyä ”neuvottelemaan terroristien kanssa”. Terrorismin uhrien järjestö *Asociación de Víctimas del Terrorismo AVT* järjesti lokakuun alussa Sevillassa suurmielenosoituksen, jonka iskulauseita olivat ”Ei antautumista minun nimissäni” ja ”Haluamme tietää totuuden”. (El Correo -lehden verkkosivut 1.10.06.) Lokakuun lopulla Madridissa järjestettyyn mielenosoitukseen taas kerääntyi satoja tuhansia ihmisiä, jotka vastustivat neuvotteluja ja mm. vaativat pääministeri Zapateron eroa. AVT:n järjestämään tapahtumaan osallistuivat myös kaikki oppositiossa olevan, konservatiivisen *Partido Popularin* johtohahmot. (El Correo -lehden verkkosivut 25.11.06.)

Partido Popularin pääsihteerin Ángel Acebesin mukaan vielä kaksi ja puoli vuotta sitten ETA oli romahduksen partaalla, mutta nyt se on vain askeleen päässä voitosta. Baskimaan *Partido Popularin* tiedottajan Leopoldo Barredan mukaan ETA:n voitoiksi voidaan jo nyt laskea mm. ETA:n vankien siirtäminen lähemmäs Baskimaata sekä baskikonfliktin kansainvälistyminen, jonka merkinä Barreda pitää sitä, että rauhanprosessista on keskusteltu Euroopan parlamentissa saakka. Myös Acebes kritisoi rauhanprosessin viemistä Euroopan unionin areenalle, ”niin kuin kyse olisi kahdesta eri valtiosta, jotka tarvitsevat kansainvälistä instituutiota sovitteluun ongelmiaan”. (El Correo -lehden verkkosivut 7.10.06.) Euroopan parlamentissa äänestettiinkin yleisestä tuesta Espanjan hallituksen rauhanponnistuksille. Espanjan tukemisen kannattavat voittivat, mutta vain kymmenen äänen voimin (321-311). (El Correo -lehden verkkosivut 25.10.06.)

Espanjan sisäministerin Alfredo Pérez Rubalcaban Tampereella pidetyssä EU-huippukokouksessa antaman lausunnon mukaan odotettavissa oleva prosessi on pitkä, vaikea ja raskas. Edessä on paljon tehtävää joten tärkeintä on toimia eikä vain puhua. Pääministeri Zapaterokin varoitti kansalaisia liiasta kärsimättömyydestä ja hätäilystä. (El Correo -lehden verkkosivut 21.9.06; 7.10.06.)

Jos Espanjan hallitus ei olekaan onnistunut saamaan koottua yhtenäistä vastarintaa ETA:lle, eivät ETA:nkaan rivit ole yhtenäisinä vastustajaansa kohden. Erityistä hämmennystä aiheuttikin, kun syyskuun lopulla kolme huppupäistä, asetta kantavaa miestä, jotka kertoivat puhuvansa ETA:n nimissä, kertoivat baskimielisten Gara- ja Berria-lehtien läsnä ollessa aseellisen taistelun olevan edelleen nykypäivää ja tulevaisuutta, ei vain menneisyyttä. Miesten mukaan he

eivät laske aseitaan ennen kuin Euskal Herria on itsenäinen valtio. (El Correo -lehden verkkosivut 24.9.06.)

Aseellisen taistelun päättymisen epäilijät saivatkin vahvistusta uskollen, kun lokakuun loppupuolella ainakin kolme etarraksi epäiltyä miestä ja yksi nainen ryöstivät Ranskassa yli 350 pistoolia Nimesin kaupungin lähistöllä sijaitsevasta varastosta. Noin kuukautta myöhemmin aseryöstöä yhteistyössä tutkivat espanjalaiset ja ranskalaiset poliisit saivat pidätettyä kolme henkilöä, joista yksi oli ETA:n logistiikasta vastaavana pidetty Zigor Garro Perez. Muut pidätetyt olivat hänen tyttöystävänsä Marina Bernardó sekä toinen etarra. Pidätettyjen asunnosta löytyi myös jäämiä mahdollisista pomminrakennusaineista. (El Correo -lehden verkkosivut 24.10.06; 29.11.06; 30.11.06.)

Rauhanprosessin kriittisimmät hetket alkoivat marraskuun alussa, kun ETA:n tiedotteen *Zutaben* mukaan järjestö uhkasi päättää rauhanprosessin, jollei Espanjan hallitus täytä velvollisuuksiaan ja jollei se kuluvaan syksyn aikana etene näkyvin askelein baskien ”sorrion lopettamisessa” ja kansan mielipiteen kunnioittamisessa. Rauhanprosessin jumiutumisen syyttää Ranskan ja Espanjan valtioiden lisäksi erityisesti hallituksessa istuvaa sosialistipuolue PSOE:tä sekä maltillista baskipuoluetta PNV:tä. ETA:n mukaan nämä tahot eivät ole tehneet tarpeeksi sen eteen, että konfliktin ratkaisemiseksi muodostettaisiin poliittisista puolueista koostuva foorumi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ETA ei ole tyytyväinen nykyiseen tilanteeseen, jossa Batasunaa ei edelleenkään hyväksytä demokraattisten puolueiden joukkoon. ETA ilmoitti kuitenkin käynnistävänsä omasta puolestaan vielä uuden ponnistuksen, jotta yhteys hallitukseen säilyisi. Hallituksen täytyisi kuitenkin ETA:n mielestä erityisesti osoittaa, että se lopettaa baskien vainon ja tulee kunnioittamaan baskikansan tahtoa. Tiedotteen lopussa ETA vakuuttaa halukkuuttaan saada konflikti päättymään rauhanomaista ja demokraattista tietä, mutta samaan hengenvetoon se ilmoittaa, ettei tule hyväksymään jos hallitus yrittää käyttää rauhanprosessia vain ”petoksen keinona”. (El Correo -lehden verkkosivut 4.11.06.)

Espanjan hallitus vastasi syytöksiin ilmoittamalla, että prosessin pelisäännöt pysyvät muuttumattomina. Hallitus toimii niillä valtuuksilla, jotka se sai demokraattisten hallintoelinten tuen myötä kesäkuussa. Hallitus haluaa käynnistää neuvottelut, mutta väkivallan on päätyttävä. (El Correo -lehden verkkosivut 4.11.06.)

Molempipuolinen nokittelu johti lopulta siihen, että lokakuun 11. päivänä hallitus ilmoitti ”jäädettävänsä” rauhanprosessin, kunnes väkivaltaisuuDET päättyvät. Viimeinen pisara oli kale borrokan harjoittajien yritys sytyttää bilbaolainen poliisi tuleen bensiinin avulla. (El Correo -lehden verkkosivut 11.11.06.) Vielä joulukuun alussa Ranskassa pidätettiin Ranskan ja Espanjan poliisien yhteisvoimin kolme etarraksi epäiltyä miestä, joiden aikeena oli mitä ilmeisimmin ryöstää räjähdysaineita. Pidätetyt olivat aseistettuja. Kun nämä pidätetyt lasketaan mukaan, on maaliskuisen tulitauon julistuksen jälkeen pidätetty yhteensä 28 etarraa, joista 18 Ranskassa ja 10 Espanjassa. (El Correo -lehden verkkosivut 3.12.06.) Hallitus korostaa edelleen kaiken väkivallan päättymistä ja tuomitsemista ennen, kun neuvottelupöytään voidaan astua. Virallisesti rauhanprosessi on siis edelleen käynnissä, mutta sen tulevaisuus näyttää entistäkin epävarmemmalta.

BOSNIA-HERTSEGOVINA

Bosnian muslimien uskonnolliset johtajat ovat joutuneet puolustuskannalle kasvavan islamistien vaikutusvallan edessä. Bosnian muslimit puolustavat NZZ:n 15.11.2006 julkaiseman artikkelin mukaan liberaalia bosnialaista islamia onnistumatta kuitenkaan sen määrittelyssä. Tämä hyödyttää ns. wahhabilaisia. Marraskuun 10. päivä julkaisivat Bosnian muslimijohtajat julkilausuman, jossa he puolustautuivat islamin radikaaleja virtauksia vastaan. Bosnian muslimien korkeimman auktoriteetin *reis al-uleman* (uskonoppineiden puheenjohtaja), Mustafa Cerićin mukaan niillä, jotka eivät ymmärrä Bosnian maltillista islamia tai sitä hyväksy, ei ole mitään asiaa Bosniaan. Cerić vältti

mainitsemasta erikseen henkilöitä. Koko maa kuitenkin tiesi Cerićin kommenttien olleen osoitettu ns. wahhabilaisille.

Wahhabilaisilla viitataan laajemmin uskovaisiin muslimeihin, jotka ammentavat uskoonsa vaikutteita Arabian niemimaalla 1700-luvulla vaikuttaneelta uskonoppineelta Muhammad ibn Abdalwahhabilta. Bosnian islamin lähes 500-vuotisen historian aikana ei kosketuspintaa Arabian islamiin juuri ole ollut, sillä islam saapui Balkanille vapaamielisen Turkin valtakunnan mukana. Fundamentalistinen islam rantautui Balkanille viimeisimmän Bosnian sodan aikana, kun suuri joukko muslimivapaaehtoisia saapui ahdinkoon ajettujen bosniakkien puolelle. Suurin osa sotavapaaehtoisista palasi sittemmin kotimaihinsa, mutta heidän henkinen perintönsä on jäänyt Bosniaan.

Institutionaalisesti heidän ajatusmaailmaansa vaalivat erilaiset avustusjärjestöt. Näistä aktiivisimpia on saudiarabialainen Haramain-säätiö, jonka toiminta lopetettiin vuonna 2004. Sen jälkeen säätiö on ensin kansainvälisesti ja myöhemmin myös Saudi-Arabian toimesta tuomittu al-Qaidan rahoittamisesta. Bosniassa saudiarabialaiset hyväntekijät ovat jälleenrakentaneet maata yli puolen miljardin dollarin edestä. Tämän seurauksia ei voi olla huomaamatta. Jos jätetään huomiotta lukemattomat uudet moskeijat, sairaalat ja asuinalueet, pistävät silmään erityisesti ”islamilaisesti” pukeutuneet ihmiset, joita ei Bosniassa näkynyt ennen Jugoslavian sisällissotaa. Useimmat naiset käyttävät nyt peittäviä pitkiä kaapuja, huivia ja osittain jopa kasvot peittävää huntua. Miehet taas ovat parrakkaita, käyttävät pussihousuja ja rukousmyssyä. Yhteistä näille wahhabilaisiksi kutsutuille uskovaisille on se, että he ovat joko nuoria tai korkeintaan keski-ikäisiä.

Eräs heidän puhemiesistä on Syyriasta alun perin kotoisin oleva entinen taistelija Hussein Imad, joka tunnetaan Bosniassa nimeltä Abu Hamza. Hän kritisoi taannoin Bosnian televisiossa bosnialaisten harjoittamaa maallistunutta islamia seuraavasti: ”Kun menette Bosniassa moskeijaan, näette normaalisti kaksi kolme vanhusta. Kaikki muut ovat nuoria, joita te kutsutte wahhabilaisiksi. Me haluamme elämänläheisen islamin. Emme islamia, jollaista Tito ja hänen salainen poliisinsa Bosnian muslimeilta vaativat.”

Lausunnollaan syntyperäinen syyrialainen ylitti ilmeisesti kuitenkin bosnialaisten kärsivällisyyden, sillä monet Bosnian muslimit kokivat tulleen niputetuiksi ”kommunistisen islamin” harjoittajiksi. Marraskuun puolivälissä Hussein Imad pyysi anteeksi sanomisiaan joidenkin paikallislehtien kautta tavattu Mustafa Cerićin. Mitä Cerić ja Imad keskenään puhuivat, ei ole tullut ilmi. Näyttää kuitenkin siltä, että Imad osui huomautuksellaan siitä, ettei moskeijoissa näy valtaväestöä, arkaan paikkaan. Sarajevon islamilaisten opintojen laitoksen dosentti Adnan Silajdžić kommentoi syntynyttä debattia toteamalla että paikallisella islamilaisella yhteisöllä on osasy nykyiseen tilanteeseen. Hänen mukaansa Bosnian ”luutunut” hengellisyys ei tarjoa nuorelle sukupolvelle vastauksia näiden kysymyksiin. Silajdžićin mukaan Bosnian islamilaisten oppilaitosten reformi on jo pitkään ollut ajankohtaista. Mikäli tässä ei Silajdžićin mukaan pian tapahdu ratkaisevia edistysaskelia, vahvistaa tämä radikaalien islamistien jalansijaa Bosniassa.

Silajdžićin arvio on NZZ:n mukaan perusteltu. Wahhabilaisten ja kotoperäisen bosnialaisen uskonsuunnan kannattajien välinen konflikti on kärjistynyt eikä rajoitu yksin Bosniaan. Marraskuun alussa Kaakkois-Serbiassa, muslimienemmistöisen Sandžakin pääkaupungissa Novi Pazarissa tapahtui moskeijassa kotoperäisen islamin seuraajien ja wahhabilaisten välillä tappelu, joka päättyi ammuskeluun ja yhden ihmisen kuolemaan. Sarajevolainen viikkolehti *Dani* varoitti tämän jälkeen radikaali-islamistien valtapyrkimyksistä. Netti-lehti *Transitions Online* sen sijaan torjui Danin mielipiteen alarmistisena. Lehden mukaan väitteet islamistien noususta vain vahvistivat serbialaisten ja kroatialaisten propagandistien levittämää disinformaatiota Bosniasta islamistien ponnahduslautana Eurooppaan. (NZZ 15.11.2006.)

SERBIA

Serbia hyväksyttiin marraskuun 29. päivänä Naton rauhankumppanuusmaaksi samaan aikaan Montenegron ja Bosnian kanssa. Serbian jäsenyysneuvottelut rauhankumppanuusohjelmassa (*Partnership for Peace, PfP*) keskeytettiin viime kesänä, kun Serbia ei onnistunut toimittamaan sotarikosepäilyä kenraali Ratko Mladićia Haagin sotarikostuomioistuimen eteen määräaikaan mennessä. Myös Bosnian jäsenyysneuvottelut jäädytettiin, kun se ei onnistunut löytämään sodanaikaista Bosnian serbijohtajaa Radovan Karadžićia, joka on niin ikään kansainvälisten oikeusistuimien etsimä.

Länsi-Balkanin maiden rauhankumppanuusjäsenyyksien toteutumisesta tiedotettiin Naton huippukokouksessa Riiassa. Vielä viikkoa aiemmin Naton pääsihteeri Jaap de Hoop Scheffer ilmoitti, että rauhankumppanuusjäsenyys näiden maiden kohdalla on hyvin epätodennäköistä. Naton johto katsoi, että rauhankumppanuusjäsenyyden mukanaan tuomat edut, mukaan lukien vakaus, ovat arvokkaampia kuin Mladićin löytäminen. Nato ja EU vaativat kuitenkin edelleen Mladićin ja Karadžićin löytämistä. (RFE/RL Newline, 10:220 II, 30.11.2006; RFE/RL Newline, 10:221 II, 1.12.2006; BETA-uutistoimiston verkkosivut 29.11.2006, <http://www.beta.co.yu> .)

Entisen Jugoslavian sotarikoksia käsittelevän kansainvälisen tuomioistuimen (ICTY) johtaja ja pääsyyttäjä Carla del Ponte on kritisoinut voimakkaasti Naton päätöstä ottaa kyseiset maat rauhankumppanuusohjelman jäseniksi. Serbian presidentti Boris Tadić on ottanut rauhankumppanuusohjelman jäsenyyden toteutumisen lämmöllä vastaan, toden Naton päätöksen merkitsevän loppua Serbian eristämislle. Tadić totesi myös, että Mladićin kiinni saaminen on Serbialle myös kansallisesti erittäin tärkeä asia Nato- ja EU-lähentymisen kannalta ja takasi maansa tekevän kaikkensa Mladićin löytämiseksi. Serbian pääministeri Vojislav Koštunica sanoi Naton päätöksen olevan suoraa seurausta Serbian uudelle diplomaattiselle lähestymistavalle. Hän totesi samalla Naton sanktioilla olevan joskus kielteisiä vaikutuksia viitaten toukokuussa tapahtuneeseen jäsenyysneuvotteluyhteyden katkeamiseen. (RFE/RL Newline, 10:220 II, 30.11.2006; RFE/RL Newline 10:221 II, 1.12.2006.)

Serbiassa järjestettiin lokakuussa kansanäänestys uuden perustuslain hyväksymisestä. Uusi perustuslaki hyväksyttiin alhaiseksi jääneestä äänestysvilkkaudesta huolimatta. 51,5 % äänestäneistä oli uuden perustuslain kannalla. Uusi perustuslaki sisältää kohdan, joka määrittelee Kosovon erottamattomaksi osaksi Serbiaa. Äänestyksen lopputuloksella ei kuitenkaan uskota olevan vaikutusta Kosovon statusratkaisun kannalta. Kosovon lopullinen status tullaan päättämään YK:n turvallisuusneuvostossa ja huomattavasti Serbian mielipidettä tärkeämpää on Venäjän ja Yhdysvaltojen yhteisymmärrys asian suhteen. Venäjä voi turvallisuusneuvoston pysyvänä jäsenenä veto-oikeutta käyttämällä lykätä koko päätöksentekoa hamaan tulevaisuuteen. (RFE/RL Newline 10:221 II, 1.12.2006, RFE/RL Newline 10:220 II, 30.11.2006.)

Serbian poliisi pidätti 25. marraskuuta henkilön, jota epäillään osallisuudesta maaliskuussa vuonna 2003 tapahtuneeseen pääministeri Zoran Djindjićin murhaan. Epäilty, Aleksandar Simović on ollut etsintäkuulutettuna vuodesta 2003 saakka. Häntä epäillään myös tapaukseen liittyvän todistajana toimineen henkilön kiduttamisesta ja murhasta kesäkuussa 2006. (RFE/RL Newline 10:217 II, 27.11.06.)

Serbian pääkaupungissa Belgradissa yli 10'000 ihmistä kokoontui Yhdysvaltain suurlähetystön ulkopuolelle osoittaakseen tukea sotarikoksista syytetyille Vojislav Šešeljielle, joka on parhaillaan vangittuna Haagissa. Šešelji toimii myös Serbian äärinationalistisen SRS-puolueen puheenjohtajana. Mielenilmauksen pääjärjestelijänä toimi puoleen varapuheenjohtaja Tomislav Nikolić, joka sanoi Yhdysvaltain suurlähetystön olevan oiva paikka mielenilmaukselle, sillä Yhdysvallat syyllistyy hänen mukaansa serbien ”teurastamiseen” Haagissa. (RFE/RL Newline 10:222 II, 4.12.2006.)

KOSOVO

Kansainvälinen yhteisö on lykännyt Kosovon lopullista statusratkaisua ensi vuodelle. Syyksi lykkäämiselle on kerrottu 27. tammikuuta pidettävät Serbian yleisvaalit. Statusratkaisuun lykkäyksellä ei välttämättä ole vaikutusta prosessin lopputulokseen, vaikka lykkäys viestiikin Kosovon itsenäisyyskysymyksen lukkiutuneesta arkaluontoisuudesta kansainvälisessä diplomatiassa. Todennäköistä on yhä, että Kosovolle tullaan myöntämään jonkinasteinen ehdollinen itsenäisyys. Vaikutus Kosovon turvallisuustilanteeseen jäänee ainakin toistaiseksi vähäiseksi, sillä Kosovon albaanit vaikuttaisivat ottaneen tiedon lykkäämisestä rauhallisina vastaan. (BBC News Online, 10.11.2006, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6136282.stm> .)

Raportointijakson aikana Kosovon pääkaupungissa Prištinassa on ollut joitakin mielenosoituksia, jotka paikallispoliisi yhteistyössä YK-poliisin kanssa on hajottanut kyynelkaasua käyttäen. Väkivaltaisiksi mielenilmaukset eivät kuitenkaan muuttuneet. Suurin mielenosoituksesta sattui 28. marraskuuta, kun tuhannet mielenosoittajat ympäröivät YK:n UNMIK-operaation päämajan Prištinassa. Mielenosoittajat kivittivät rakennusta ja heittivät maalia YK:n ajoneuvojen ja rakennuksen päälle. Poliisi hajotti väkijoukon kyynelkaasua käyttäen. Henkilövahingoilta vältyttiin. Syytä mielenosoituksiin ei kuitenkaan ollut kansainvälisen yhteisön päätös lykätä statusratkaisua, vaan se tosiasia, että Serbian kanssa ylipäätään neuvotellaan asiasta, josta yksin kosovolaisten tulisi päättää. Mielenosoitusten johtohahmona on toiminut tunnettu albaaniaktivisti Albin Kurti. (RFE/RL Newline 10:219 II, 29.11.2006.)

Kosovon statusratkaisun selvityksessä ensi vuoden alussa YK:n UNMIK-operaatio tullaan luultavasti ajamaan alas ja sen korvannee jonkinlainen EU:n tarkkailu- ja neuvonantajaoperaatio. Nato-johtoinen KFOR-operaatio puolestaan jatkunee nykyisenkaltaisena vielä pitkään, siitä huolimatta, että Kosovon pääministeri Agim Ceku onkin toivottanut maakunnan serbit tervetulleiksi itsenäiseen Kosovoon. (ICG Europe Report N°177, 10.11.2006.)

Kosovon presidentti Fatmir Sejdiu vieraili marraskuun lopulla Yhdysvalloissa. Hän tapasi New Yorkissa YK:n turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenmaiden YK-lähettiläät. Samaan aikaan pääministeri Ceku matkusti Venäjälle. Ceku tapasi Venäjän parlamentin alahuoneessa Duumassa Venäjän ulkoasianhallinnon edustajia. Valtionhallinnon eliitin suurvaltavierailuiden syy lienee ollut viime hetken pyrkimys vaikuttaa suurvaltojen, etenkin Venäjän, Kosovo-kantaan. Venäjä on perinteisesti antanut tukensa Serbialle Kosovon kiistassa Yhdysvaltojen ollessa myötämielisin Kosovon itsenäisyydelle. (RFE/RL Newline 10:221 II, 1.12.2006.)

YK:n tiedotteen mukaan KFOR aikoo kohottaa valmiuttaan Kosovossa lähiaikoina. Syyksi valmiuden kohottamiselle ilmoitettiin ”vakavasti otettava uhka”. Tiedotteessa ei kuitenkaan eritelty tarkemmin, mistä uhasta on kyse. Tiedotteen mukaan KFOR tulee lisäämään näkyvyyttään maakunnassa. Oletettavasti valmiuden kohottaminen liittyi yksinkertaisesti poliittisen ilmapiirin jännittymiseen statusratkaisun lähestyessä. Kosovon serbipoliitikkojen keulahahmo Oliver Ivanović otti YK:n tiedotteen kiitoksella vastaan ja ilmoitti Kosovon serbien tuntevan olonsa turvallisemmaksi nyt, kun KFOR lisää näkyvyyttään. (RFE/RL Newline 10:218 II, 28.11.2006.)

TURKKI

Syysy on Turkissa ollut suhteellisen rauhallista aikaa PKK:n julistaman tulitauon astuttua voimaan. Vasemmisto on ollut varsin passiivinen ja kokenut takaiskuja niin Turkissa kuin Euroopassakin. PKK:n vetäessä henkeä (ja neuvotellessa kulissien takana?) oikeisto ja islamistit ovat nousemassa päärooliin poliittisen väkivallan näyttämöllä.

Ääriivasemmisto

DHKP-C on yhä keskittynyt tiedotussotaan ja pyrkinyt paikkaamaan mainettaan Belgiassa, kun Turkissa se on pitänyt pinnalla ns. F-tyypin erityisturvaluokan vankiloita vastustavia nälkälakkoja. Kesällä järjestö otti vastuun äärioikeiston kerhoihin ja poliisiautoihin kohdistuneista ampumatapauksista (DHKC, 26.8.2006), mutta sittemmin se on toiminut pääosin laillisten peitejärjestöjensä kautta. Vankien omaisten yhdistys TAYAD on järjestänyt jatkuvia mielenosoituksia eri puolilla Turkia ja onnistuivatpa 20 sen jäsentä tukkimaan 23. lokakuuta Mehmet Valloittajan sillan Istanbulissa (toinen Bosporin ylittävistä silloista ja elintärkeä osa ensimmäistä kehätietä), aiheuttaen liikennekaaoksen. Pääpaino näyttää nyt olevan kahdella nälkälakolla (Istanbulissa ja Adanassa), joille ei näy muuta loppua kuin kuolema. Varsinkin Istanbulissa paastoavan asianajaja Behiç Aşçın tilanne on herättänyt huolta. Poliisin keskusjohto onkin varoittanut provinssien poliisijohtoa mahdollisista levottomuuksista, jos Aşçı kuolee (Zaman, 16.11.2006). Aşçı aloitti nälkälakkonsa 5. huhtikuuta ja kuollessaan hänestä tulisi nälkälakkokampanjan 123. uhri.

DHKP-C:n kärsimiin takaiskuihin kuuluvat mm. sen aseellisesta toiminnasta Turkissa vastanneen Ercan Kartalin saama elinkautustuomio osallisuudesta mm. kolmeen murhaan, ja järjestön tiedottajan Bahar Kimyongörin vangitseminen Belgiassa. Järjestön vetoamus ylempään oikeusasteeseen Belgiassa päättyi huonosti, kun Gentin vetoomustuomioistuimien päätös kovensi aikaisempia tuomioita (Milliyet, 8.11.2006). Tuomituista DHKP-C:n johtaja Dursun Karataş, asianajaja Zerrin Sarı ja Fehriye Erdal ovat yhä karkuteilla. Saksassa 300 poliisia osallistui marraskuiseen operaatioon, jossa otettiin kiinni 52 epäiltyä DHKP-C:n jäsentä ja tukijaa. Lisäksi poliisi takavarikoi propagandamateriaalia ja n. 40 tietokonetta. Toisessa operaatiossa Saksan poliisi sai kiinni vielä kaksi epäiltyä, joiden väitetään kuuluneen DHKP-C:n sisäpiiriin ja vastanneen mm. varainkeruusta Saksassa (Frankfurter Allgemeine Zeitung, 30.11.2006).

Marxilais-leniniläinen kommunistinen puolue (MLKP) koki vielä kovempia, kun Turkin poliisi vei syyskuussa päätökseen kaksi vuotta kestäneen operaationsa. Seitsemässä provinssissa samaan aikaan tapahtuneessa poliisin iskussa saatiin kiinni mm. järjestön johtaja Naci Üner, pääsihteeri Ziya Ulusoy ja aseellisen siiven komentaja Delil İlden. Lisäksi poliisin haaviin tarttui aseita ja n. 150 kg muoviräjäheteitä. (Milliyet & Zaman, 13.9.2006) Myöhemmin syyskuussa poliisi jatkoi iskujaan MLKP:ta vastaan ja tutki järjestöön liitettyjen järjestöjen, radioaseman ja laillisen ESP-puolueen tiloja (bianet, 22.9.2006). MLKP:tä epäillään kaikkiaan 76 pommi-iskusta vuosina 2004–2006 (Zaman, 13.9.2006).

PKK

Verisen kesän jälkeen PKK tarjosi elokuussa tulitaukoa. Ehdotettu päivämäärä oli 1.9.06, mutta Turkin viranomaiset eivät suostuneet siihen ja yhteenotot jatkuivat pitkin syyskuuta. Alkusyksyn tapahtumista voidaan mainita mm. muoviräjäheteiden (74 kg) ja sinkojen takavarikko Şırnakissa (Zaman, 30.8.2006), kuolonuhrin vaatinut pommi-isku Vanissa (Milliyet, 4.9.2006) sekä kuuden sotilaan hengen vaatineet iskut Şırnakissa ja Vanissa (Milliyet, 3.9.2006).

Taisteluiden jatkuessa kurdinationalistinen ja PKK:ta lähellä oleva Demokraattinen yhteiskunta - puolue (DTP) esitti PKK:lle pyynnön yksipuolisesta tulitauosta. Samaan aikaan tuli uutisia, että PKK oli joutunut vetämään joukkojaan Iranista Irakiin (Milliyet, 12.9.2006). Samalla DTP:n edustajat antoivat tukensa PKK:n elokuussa antamalle tulitaukoehdotukselle, joka sisälsi suunnitelman aseidenriisunnasta ja asteittaisesta paluusta yhteiskuntaan (bianet, 12.9.2006). ”Jo riittää!” sanoivat myös 200 tieteen ja taiteiden edustajaa, ja he vaativat PKK:ta luopumaan ehdoista taistelusta. Viestin sisältö oli, että asiat voidaan ratkaista vain rauhanomaisesti. (bianet, 12.9.2006.)

Tulitaukokeskustelun katkaisi kuitenkin verinen pommi-isku Diyarbakırissa 12. syyskuuta. Puiston vieressä tehdyssä iskussa sai surmansa 11 henkeä, joista seitsemän lapsia. Iskua seurasi keskustelu, kuka oli sen takana. Viranomaiset epäilivät pommin kuuluneen PKK:lle ja

lauenneen vahingossa. DTP:n edustajat ja kurdiaktivistit syyttivät tapahtuneesta äärioikeistolaista TIT:tä. Epäilyt TIT:tä kohtaan syntyivät järjestön väitetyllä kotisivulla olleesta viestistä. (HS, 14.9.2006; bianet 13.9.2006; 14.9.2006) Verkkosivu oli kuitenkin hieman epäilyttävä, koska sillä ei ollut kunnan osoitetta (sivu oli ilmaisen palveluntarjoajan alaosoitteessa) eikä sivulla ollut mitään muuta järjestöön tai sen toimintaan liittyvää. Asiasta ei myöskään ollut ilmeisesti ollut mainintaa äärioikeistolaisilla keskustelupalstoilla tai sivustoilla.

Diyarbakırin isku tuomittiin laajasti, mutta yhteenotot jatkuivat. Iğdırissä kuorma-autossa ollut pommi haavoitti 17 henkeä (Zaman, 24.9.2006) ja kaksi päivää tämän jälkeen PKK:n surmasi turkkilaisen upseerin (Reuters, 25.9.2006).

Abdullah Öcalan tuli julkisuuteen vaatimalla tulitaukoa asianajajiensa välittämässä viestissä 28. syyskuuta. Öcalanin mukaan tämä saattaa olla viimeinen mahdollisuus ja että tämän epäonnistuessa hänellä ei olisi enää valtaa taistelijoihinsa. Samasta nuoren polven turhautumisesta varoitti myöhemmin Murat Karayılan. Irakin presidentti Jalal Talabani saattoi osaltaan vaikuttaa PKK:n Irakissa olevien joukkojen taivuttelussa. (Milliyet, 29.9.2006; bianet, 29.9.2006; HS, 25.11.2006.)

PKK julisti tulitauon alkaen 1. lokakuuta, mutta yhteenotot ja pommi-iskut jatkuivat vielä syys-lokakuun vaihteessa. Mersinissä räjähti kolme pommia ja turvallisuusviranomaisten operaatiossa Hakkarissa takavarikoitiin taas aseita ja kymmeniä kiloja muoviräjähteitä. PKK:n aseellisen siiven HPG:n lausunnossa järjestö ilmoitti pidättäytyvänsä hyökkäyksistä ja toimivansa vain puolustukseksi (HPG, 1.10.2006). Kandilissa majaansa pitävä Karayılan sanoi onnistuneensa taivuttelemaan myös TAK:n tulitauon taakse (HS, 25.11.2006).

Turkin asevoimien komentaja Büyükanıt ilmoitti, ettei Turkki osallistu tulitaukoon. Samaan aikaan Ranskassa puhunut PKK:n poliittisen siiven Kongra-Gelin johtaja Zübeyir Aydar ilmoitti, että tulitauon tarkoitus on tarjota mahdollisuus poliittiselle ratkaisulle (Aljazeera.net, 2.10.2006). Tulitaukoilmoitusta seurasi kuitenkin varovaisen toiveikas keskustelu. Mielenkiintoisimman keskustelun avauksen lienee tehnyt Oikea tie -puolueen (DYP) johtaja Mehmet Ağar. Ağar, joka on yhdistetty myös Turkin ns. ”syvään valtioon” (*deep state*), totesi, että on mahdollista, että PKK:n vuorilla olevat jäsenet armahdetaan ja heille annetaan mahdollisuus palata osaksi yhteiskuntaa. Ağar oli myös todennut, että hänen ollessaan vallassa sotilaiden on parasta olla hiljaa. Armeija reagoi näihin puheisiin nopeasti. (Milliyet, 14.10.06.) Ağarin lausuntoja voidaan pitää populismina, mutta toisaalta hänellä on ollut läheiset suhteet turvallisuusviranomaisiin ja äärioikeistoon. Ağar muistetaan parhaiten osallisuudestaan ns. Susurlukin skandaaliin 1996.

Armeijan operaatiot Turkissa ovat jatkuneet mm. Diyarbakırissa, Bingölissä ja Şırnakissa. Suurin operaatio nähtiin Tuncelissa (Dersim), jossa marraskuussa arvioitiin olevan n. 200 PKK:n taistelijaa (Milliyet, 18.11.2006).

Irakissa maan viranomaiset ilmoittivat sulkevansa PKK:n maassa olevat toimistot (Milliyet, 19.9.2006). Pohjois-Irakissa PKK saa kuitenkin yhä pitää majaansa. Yhdysvaltain kolmikanta ei ole oikein toiminut ja turhautuminen Turkissa kasvaa koordinaattori Ralstonin vierailuista huolimatta. PKK:sta lähtenyt Osman Öcalan on perustanut uuden järjestön, Kurdistanin demokraattisen liiton (Kürdistan Demokrat Birlik Platformu). Osman Öcalan kertoi antamassaan haastattelussa olevan selvä, että PKK on vastuussa useiden järjestön entisten jäsenien murhasta parin viime vuoden aikana. (Milliyet, 31.10.2006; Zaman, 17.11.2006.)

Äärioikeisto ja -islamistit

Radikaali islam on jälleen puhuttanut Turkissa. Taustalla on poliittisen kilpailun lisäksi aito huoli väkivaltaisista islamistisista liikkeistä. Myös länsimedia on herännyt asialle ja mm. *The Economist* (2.9.2006), *Reuters* (30.10.2006) ja *Washington Post* (16.11.2006) ovat kirjoittaneet asiasta. Huolta

ovat herättäneet erityisesti Kaakkois-Turkissa aktivoituneet islamistiset järjestöt. Yhtenä näistä voidaan mainita Mustazaflar, jonka onnistui mobilisoida 80'000 henkeä Diyarbakırin kaduille Muhammadin pilakuvia seuranneissa mielenosoituksissa. Sittenkin liike on ollut aktiivinen mm. Libanonin sodan suhteen. Reutersin (30.10.2006) haastattelussa kurdinationalistisen DTP:n edustajat ilmaisivat huolensa kasvavasta islamilaisesta liikkeestä alueellaan.

Toinen huolta herättänyt tekijä ovat olleet Irakissa taistelevat turkkilaiset islamistit. Washington Postin lähteiden mukaan heitä olisi ainakin 60, joista osa tarkka-ampujia. Lisäksi Turkin kansalaisten on aiemmin epäilty tehneen yhteistyötä mm. Ansar al-Islamin kanssa. Islamistinen *Vakit*-lehti on julkaissut Irakissa kuolleiden turkkilaisten ”marttyyrien” kirjeitä, joissa ihannoidaan muslimien taistelua, ja samalla linjalla on ollut myös vuoden 2003 Istanbulin pommi-iskuista syytetty Harun İlhan. Pommi-iskut suunnitellut Habib Aktaşhan sai surmansa amerikkalaisten pommituksissa 2004.

Islamistiset liikkeet ovat Kaakkois-Turkissa olleet aktiivisia sosiaalisessa työssä ja mm. ruokkineet köyhimpien alueiden asukkaita. Istanbulissa huomiota on herättänyt eri liikkeiden kilpailu vaikutusvallasta kaupungin moskeijoissa. Syyskuussa Fatihissa İsmail Ağa -moskeijassa tapahtuneen imaamin kuolemaan johtaneen puukotustapauksen ja syyllisen lynkkaamisen jälkeen *Milliyet*-lehti (8.9.2006) selvitti toimijoita Istanbulin eri moskeijoiden takana. Lehden mukaan useat veljeskunnat olivat saaneet moskeijoita haltuunsa tai ainakin niillä oli vaikutusvaltaa niissä. Suurin osa näistä oli perinteisiä veljeskuntia kuten *Nakşibendi (Naqshbandiyya)*, mutta joukossa sanottiin olevan myös pakistanilaista alkuperää olevia ryhmiä.

Turkin sisäisen turvallisuuden ja vakauden kannalta tärkeämpää olisi kuitenkin kiinnittää huomiota äärioikeistoon. Pääministeri Erdoğanin murhaa suunnitelleen lähinnä sotilaista ja poliiseista koostuneen *Atabeyler*-ryhmän oikeudenkäynti haluttiin salaiseksi (Zaman, 8.9.2006) ilmeisesti mahdollisesti esiin tulevien arkaluontoisten seikkojen vuoksi. Samaa aikaan äärioikeiston harjoittama katuväkivalta alkaa taas yleistyä. Esimerkkejä tästä on nähty mm. syyskuussa, kun MHP:n kannattajat kävivät AKP:n kannattajien kimppuun. Myös paikalla olleen pääministeri Erdoğanin turvamiehet joutuivat toimiin ja yksi heistä loukkaantui. MHP onkin ollut hyvin aggressiivinen AKP:tä kohtaan ja viimeksi 4. joulukuuta Mustallamerellä Giresunin kaupungissa MHP:tä edustava kaupunginjohtaja pahoinpiteli AKP:n piirijärjestön johtajan sairaalakuuntoon (*Milliyet*, 5.12.2006).

Ankarassa äärioikeisto on pyrkinyt saamaan haltuunsa Gazin yliopistoa. Pahoinpitelyjen ja ampumakohtauksen lisäksi äärioikeiston epäillään olevan professorikuntaan kohdistuneiden uhkausten takana.

Äärioikeiston toimia pelättiin paavin Turkin-vierailun aikana ja mm. paavi Johannes Paavali II:n murhaa yrittänyt Mehmet Ali Ağca oli varoittanut Benedictus XVI:ta tulemasta Turkkiin. Mittavat turvatoimet pitivät kuitenkin huolen siitä, ettei vierailulla sattunut ikäviä välikohtauksia.

Turkin poliisi on pidättänyt itsensä kuulusteluissa ”Turkin al-Qaidan” johtajaksi tunnustaneen 28-vuotiaan lakimiehen ja yhdeksän muuta epäiltyä. Kahden epäillyistä kerrotaan kuuluneen ”Islamilaisen Suuren Idän taistelurintamaan” (*İslam Büyük Doğu Akıncılar Cephesi, IBDA-C*), joka teki marraskuussa 2003 tuhoisat pommi-iskut synagogiin, pankkirakennuksiin ja Britannian konsulaattiin Istanbulissa. Poliisin kerrottiin takavarikoineen pidätyksen yhteydessä pommintekolaitteita, räjäytykseen käytettävän CD-levyn ja valtiollisen Tupras-yhtiön öljynjalostamon kartan. Pidätykset tehtiin Istanbulissa, Ankarassa ja Izmirissä. (Al-Jazeera.net, 11.12.06.)

TŠETŠENIA

Venäläismielinen tšetšeenikomentaja Movladi Baisarov sai surmansa ampumavälikohtauksessa Moskovassa. Tapahtuma käynnisti keskustelun Ramzan Kadyrovin ja Venäjän turvallisuusviranomaisten mahdollisesti tulehtuneista suhteista. Movladi Baisarov toimi komentajana yhdessä niistä lukuisista kuolemanosastoista, jotka toteuttavat Venäjän liittovaltion turvallisuuspalvelun (FSB) ja sotilastiedustelun (GRU) heille antamia tehtäviä Tšetšeniassa. Baisarov tapettiin, koska hänen ja Ramzan Kadyrovin välillä oli riitoja. Baisarov oli ollut FSB:n suojeluksessa, mutta heti kun suojele loppui, Kadyrovin miehet tappoivat hänet. FSB oli jo pidemmän aikaa vastustellut Kadyrovin yrityksiä eliminoida Baisarov, mikä viittaisi siihen, että Kadyrovin ja Venäjän turvallisuusviranomaisten välisissä suhteissa olisi ongelmia.

Marraskuun 24. päivänä *Gazeta.ru* -verkkolehden julkaisemassa artikkelissa Julia Latynina totesi, että FSB:n alempiarvoiset upseerit olisivat mahdollisesti tämän ”Kadyrovin vastaisen juonen” takana, mutta presidentti Vladimir Putin ei usko asian olevan näin. Tilanne saattaisi kuitenkin muuttua hyvinkin monimutkaiseksi, mikäli FSB kokonaisuudessaan vastustaisi Ramzan Kadyrovia.

Lokakuun 5. päivänä Ramzan Kadyrov täytti 30 vuotta. Tšetšeniassa presidentiltä vaaditaan 30 vuoden vähimmäisikä voidakseen astua virkaan. Monet arvelivatkin, että Putin nimittäisi Kadyrovin presidentin virkaan, mutta näin ei kuitenkaan käynyt. Jo ennen Kadyrovin 30-vuotisjuhlia oli selvää, että tietyt tahot eivät halunneet hänen pääsevän valtaan. Syyskuun 27. päivänä, vain kahdeksan päivää ennen Kadyrovin syntymäpäivää, hän esitti lausunnon, jonka mukaan häntä vastaan olisi suunnattu kaksi murhayritystä. Kadyrov väitti myös, että murhayritykset oli järjestänyt salainen palvelu, mutta hän ei täsmentänyt mikä salainen palvelu oli kyseessä. On kuitenkin epätodennäköistä, että ne olisivat olleet ulkomaisia ja on oletettavaa, että hän viittasi joko Venäjän salaiseen palveluun tai itsenäisyysmielisiin tšetšeenisissihin.

Ensimmäinen avoin konfrontaatio FSB:n ja Kadyrovin välillä tapahtui viime elokuussa, kun Kadyrov järjesti ”spektaakkelimaisen shown”, jossa kymmenet entiset tšetšeenikapinalliset luovuttivat aseita, ja jonka jälkeen Kadyrov henkilökohtaisesti armahti heidät. Venäjän kaikki tv-kanavat näyttivät tämän tapahtuman ja lehdistökin esitteli tapahtumaa laajalti. Kaksi päivää myöhemmin, elokuun 31. päivänä, Sergei Bogomolov, FSB:n Tšetšenian sivukonttorin johtaja lausui, että militanttien antautuminen oli järjestetty Tšetšenian lainvalvontaviranomaisten toimesta. Tämä lausunto oli suora isku vasten Kadyrovin mainetta. Eräät FSB:n hallitsevat tiedotusvälineet käynnistivät marraskuun alussa Ramzan Kadyrovin vastaisen kampanjan. Saksalaisen Proninin kirjoittama artikkeli julkaistiin marraskuun 15. päivänä putinilaisella *Utro.ru* -sivustolla ja siinä tehtiin pilkkaa Kadyrovin lausunnosta, jossa hän toteaa, että kapinallisia on enää vähän jäljellä. Kerta toisensa jälkeen Kadyrov on yrittänyt todistella, että vastarinta on kukistettu, vaikka todellisuus onkin toisenlainen.

Kyseinen Proninin artikkeli kritisoi erityisesti kahta ylempiarvoista tšetšeenipoliisia, joilla on läheiset suhteet Kadyroviin. Pronin mainitsi, että tšetšeenit, jotka olivat taistelleet venäläisten puolella, kuten Musa Gazimagomedov ja Buvadi Dahijev, olivat kuolleet kun taas entiset kapinalliskomentajat, kuten Artur Ahmadov ja Adam Demilhanov, olivat nyt korkeissa viranomaisasemissa mm. poliisissa. Pronin lisäsi, että tšetšeenien lainvalvontaviranomaisista monet ovat pettureita, jotka toimittivat tiedustelutietoja vastapuolelle. *Moskovski Komsomolets* -lehti julkaisi Proninin artikkelin julkaisemista seuranneena päivänä Vladimir Retškalovin kirjoittaman artikkelin, jossa todettiin Venäjän joukkojen kärsivän Tšetšeniassa suuria tappioita, mutta vain harvan olevan siitä tietoisia. Retškalovilla on tiettävästi yhteyksiä FSB:hen. Samaisessa artikkelissa hän vihjasi hienovaraisesti, että Tšetšeniassa tulee pian tapahtumaan suuria muutoksia. Retškalov nosti esiin kaksi asiaa liittyen tähän muutokseen.

Sotilaallinen tilanne Tšetšeniassa on huononemaan päin ja näin ollen Venäjän on etsittävä uusia lähestymistapoja tilanteen selvittämiseksi. Yhtenä vaihtoehtona nähdään paluu

takaisin "koviin" menetelmiin, kuten tšetšeenikylien puhdistusoperaatioihin, joita ainakin paikalliset poliisiviranomaiset suosisivat. Turvallisuusviranomaisten näkökulmasta Ramzan Kadyrov olisi oiva syntipukki. Aina, kun Kadyrov kritisoi alaisiaan heidän kyvyttömyydestään hoitaa "Tšetšenian ongelmaa", FSB:llä ja asevoimien johtajilla syyttävä sormi osoittaa Kadyroviin. Häntä pidetään pääsyyntä siihen, ettei tšetšeenikapinallisten vastarintaa ole pystytty nujertamaan. (Andrei Smirnov: *Siloviki Blame Kadyrov for Ongoing Military Failures in Chechnya*, Chechnya Weekly, VII:46, 30.11.06.)

LÄHI-ITÄ JA POHJOIS-AFRIKKA

ALGERIA

Kaksi autopommia räjähti kahden poliisiaseman edustalla Algerian pääkaupungin Alger'n läheisissä kylissä. Lähes samanaikaiset pommiräjähdykset Reghaiassa ja Derganassa surmasivat silminnäkijätietojen mukaan ainakin yhden ja haavoittivat 14 henkilöä. Iskuista epäillään radikaali-islamisteja. Iskut olivat ammattimaisesti toteutettuja. Satunnaisia yhteenottoja islamistien ja turvallisuusvoimien välillä tapahtuu erityisesti maaseudulla. Radikaalit islamistit ovat surmanneet arviolta 150'000 ihmistä sitten vuoden 1992, jolloin hallitus peruutti vaalit, joissa islamistit olivat voittamassa. (BBC World 30.10.06.)

EGYPTI

Egyptissä tehty kyselytutkimus ihmisten mielipiteistä eri valtioita kohtaan osoitti marraskuun alussa häkellyttävästi, että kyselyyn vastanneista piti Tanskaa Egyptin kannalta toiseksi vihamielisimpänä valtiona. Tuhannelta egyptiläiseltä aikuiselta kysyttiin, mitä maata he pitävät vihamielisimpänä Egyptiä kohtaan. Ennalta arvattavasti kyseenalaisen ykkössijan sai Israel, jota jopa 92 prosenttia piti Egyptille vihamielisenä. Seuraavalle sijalle ylsi Tanska, jota 60 prosenttia piti Egyptille vihamielisenä. Kolmannelle sijalle sijoittui Iso-Britannia, jonka perässä tuli yllättäen vasta neljännellä sijalla oleva Yhdysvallat. Kysely tehtiin Libanonin sodan jälkeen elokuun 31. päivän ja syyskuun 3. päivän välisenä aikana. Tanskan menestys viha-listalla on yhä seurausta alkuvuoden 2006 pilapiirroksiistasta, jota BBC:n mukaan arabilehdistö edelleen usein käsittelee. Samassa kyselyssä ystävällisimpien listalle ylsivät ykkössijalle Saudi-Arabia, jota seurasivat Libanon, Palestiinalaisalueet, Sudan ja Syyria. (BBC World 1.11.06.)

Egypti on pidättänyt suuren joukon ääri-islamistisesta salahankkeesta ja Irakin jihadin tukemisesta epäiltyjä ulkomaisten kansalaisia. Näistä yhdeksän oli ranskalaisia, kaksi belgialaisia ja yksi yhdysvaltalainen. Lisäksi pidätettiin tunisialaisia, syyrialaisia ja egyptiläisiä. Belgian kansalaisista tiedetään, että he olivat marokkolaista alkuperää. Sisäministeriön tiedotteen mukaan "turvallisuuspalvelut ovat hajottaneet järjestön, jonka jäsenet seuraavat jihadistisia ajatuksia, ja koostuvat Egyptissä islamin ja arabian kielen opiskelun varjolla asuneista arabeista ja ulkomaalaisista". Pidätetyiltä kerrottiin löydetyin papereita ja dokumentteja, jotka osoittivat yhteyksiä maan ulkopuolisiin terroristijärjestöihin. Pidätysten uskotaan tapahtuneen Kairon Madinat an-Nasrin kaupunginosassa. Sisäministeriön mukaan "tutkimukset paljastivat näiden ihmisten pyrkineen värväämään lisää elementtejä, kääntymään heidät tuhoisan doktriininsa kannalle, yllyttämään heidät jihatisiin ja rohkaisemaan heitä matkustamaan Irakiin kolmansien maiden kautta suorittamaan operaatioitaan". Ranska on vahvistanut 11 ranskalaista islamistia pidätetyn Kairossa ja Alexandriassa. Useimmat olivat kotoisin Pariisin alueelta. Jo vuonna 2005 Egypti pidätti ja karkotti neljä ranskalaista islamistia. Ranskalaisia oltiin palauttamassa Ranskaan, jossa heitä "ei pidetty uhkana valtion turvallisuudelle". (The Daily Star, 5.12.06.)

BAHRAIN

Islamistit menestyivät Bahrainin parlamenttivaaleissa. Bahrainin nimi tarkoittaa ”Kahta merta”. Aikoinaan sumerilaiset pitivät maata paratiisisaarena, jonne viisaat ja uljaat otettiin nauttimaan ikuisesta elämästä. Bahrain oli ensimmäisiä Lähi-idän maita, josta löytyi öljyä. Maata on hallinnut vuodesta 1783 al-Khalifan hallitsijasuku. Nykyinen maan hallitsija on sheikki Hamad bin Isa al-Khalifa, josta tuli kuningas vuonna 2002 Bahrainin muututtua emiraatista kuningaskunnaksi. Hän nousi Bahrainin hallitsijaksi maaliskuussa vuonna 1999 isänsä, sheikki Isan, kuoltua.

Joulukuun alussa julkisuuteen tulleiden parlamenttivaalien tulosten mukaan maan shiipuolueet kasvattivat kannatustaan saaden 18 paikkaa 40:stä. Loput paikoista menivät maan sunneille, jotka ovat vähemmistö, mutka jotka perinteisesti ovat dominoineet Bahrainin hallitusta. Sunnien parissa vaaleissa menestyivät kuitenkin erityisesti islamistit, kun taas liberaalit kärsivät karvaan tappion. Vaalien tulos on epämiellyttävä maan kuningashuoneelle, mutta ei kuitenkaan uhkaava. Kritiikki hallitusta vastaan tulee kovaäänisemmäksi, mutta lainsäädäntötyöhön vaalitulos ei kuitenkaan vaikuta: siitä ylähuoneen kokoonpano pitänee huolen.

Tähän mennessä isoin oppositior ryhmä, shiialainen Wifaq-yhteisö puoluesihteerinsä Ali Salmanin johdolla, sai vaaleissa 17 paikkaa plus yhden riippumattomasti kampanjoineen, mutta yhteisöä lähellä olevan parlamentaarikon parlamenttiin. Sunnien kaksi poliittista ryhmää, Muslimiveljeskuntaa lähellä oleva al-Minbar ja salafilainen Asala, saivat kummatkin kuusi paikkaa parlamentista – molemmat ovat profiililtaan selvästi islamistisia. Riippumattomat kansanedustajat täyttivät jäljelle jääneet kymmenen paikkaa. Vaalien suurimmat häviäjät olivat liberaalit ja naisehdokkaat. Vain yksi naisehdokas tuli parlamenttiin valituksi ja hänkin todennäköisesti vain, jotta naiset eivät olisi pudonneet kokonaan pois. Kaiken kaikkiaan ehdolla olleet 16 naisehdokasta saivat vain viisi prosenttia annetuista äänistä.

Bahrainin kaksivaiheisten vaalien äänestysprosentti oli ensimmäisellä kieroksella 72 prosenttia ja toisella kieroksella 60 prosenttia. Kiitos tästä kuuluu opposition osallistumiselle, sillä shiialaiset puolueet osallistuivat nyt ensi kertaa vaaleihin. Vuonna 2002 shiipuolueet boikotoivat parlamenttivaaleja. Osa vaalien tulosta kommentoineista peräänkuulutti nyt voittajilta maltillisuutta ja toimia vaalikampanjan aikana sunnien ja shiiojen jännittyneiden suhteiden parantamiseksi. Nähtäväksi jää, miten hyvin voittaneet puolueet ovat kykeneviä lunastamaan vaalilupauksensa. (NZZ 4.12.2006.)

Bahrainin vaalitulos on huono uutinen Persianlahdelle, jossa Bahrainia on perinteisesti pidetty yhtenä vapaamielisimmistä valtioista. Sen lukuisat yökerhot ja bordellit ovat täyttyneet Saudi-Arabiasta tulevista varakkaista kuluttajista. Bahrain ei ole kuitenkaan onnistunut taloutensa liberalisoinnissa ja kohentamisessa samalla tavoin kuin maailmanlaajuisissa huippulukemissa porskuttavat naapurinsa Qatar ja Dubai. Shiialainen enemmistö on pitkään kärsinyt syrjäytymisestä ja syrjinnästä - bahrainilaiset sunnit jopa käyttävät shiialaisista bahrainilaisista eri sanaa kuin sunnalaisista ”oikeista” bahrainilaisista. Vaikka shiiojen turhautuminen ei olekaan todellisuudessa näyttäytynyt esim. shiialaisten ääriyhmien syntymisenä, on koko alueella tapahtunut sunnien ja shiiojen suhteiden jännittyminen heijastunut vahvasti Bahrainiin. Tärkeimpinä taustatekijöinä tilanteessa ovat Iranin radikaalin presidentin Ahmadinejadin ja hänen lähipiirinsä omaksuma aggressiivinen ulkopoliittikka ja mahdollisuus, jotka ovat saaneet Persianlahden sunnalaiset arabit takajaloilleen, sekä Irakissa jatkuva sunnien ja shiiojen välinen kostoiskujen kierre. Shiiojen yhdistyminen Iranin pelkoon lienee yksi tärkeä syy shiialaisvastaisella alarmismilla ratsastaneiden sunni-islamistien kannatuksen voimistumiselle.

JEMEN

Jemenissä pidettiin lokakuussa 22 ulkomaalaista epäiltynä osallisuudesta al-Qaidan hankkeeseen, jonka tavoitteena oli salakuljettaa aseita Somalian islamisteille. Pidätettyjen ulkomaalaisten

joukossa oli 15 jemeniläistä, kolme australialaista, tanskalainen, britti, saksalainen ja toistaiseksi tunnistamaton eurooppalainen. Saksan kansalainen vapautettiin marraskuun 5. päivä kolmen viikon tutkintavankeuden jälkeen. Jemenin turvallisuusvoimien mukaan pidätetyt ovat paljastuneet al-Qaidan jäseniksi. Ensimmäisten raporttien väitteen siitä, että kaikki ulkomaalaista opiskelivat sheikki Abdul-Majid al-Zindanin johtamassa al-Imanin yliopistossa, ovat osoittautuneet vääriksi. Sheikki al-Zindani on Yhdysvaltojen etsittyjen terroristien listalla, mutta hän on myös arvostettu Jemenin poliittisen eliitin parissa. Al-Zindani on kiistänyt suhteensa pidätettyihin henkilöihin. Pidätettyjen kerrotaan olleen yhteyksissä somalialaiseen al-Qaidan johtohahmoon joka tunnetaan nimellä al-Ansar ja imaami Anwar al-'Awlakiin alias Abu Atiqiin, al-Iman -yliopiston luennoitsijaan ja epäiltyyn al-Qaidan jäseneseen, joka pidätettiin muutamia viikkoja aikaisemmin.

Kuuluisimpia pidätetyistä ovat Australiassa syntyneet Muhammad ja Abdullah Ayub, joiden isä on Abdul Rahim Ayub. Hän johti veljensä Abdul Rahmanin kanssa *Jemaah Islamiyan* osastoa, *Mantiqi 4:ää*. Abdul Rahim pakeni Australiasta Indonesiaan, Jakartaan Balin vuoden 2002 iskujen jälkeen. Nyt pidätettyjen poikien äiti on australialainen käännynnäinen Rabiah Hutchinson, joka kääntyi islamiin vuonna 1984 avioituessaan Abdul Rahim Ayubin kanssa. Hutchinson on vierailut useasti Afganistanissa, Irakissa ja Iranissa ennen kuin hänen passinsa jäädettiin Australian tiedustelupalvelun ASIO:n toimesta. Hutchinson erosi miehestään 1990-luvun puolivälissä ja hänen on kerrottu olleen naimisissa al-Qaida -johtaja Abu al-Walid al-Masrin kanssa Afganistanissa. Hutchinsonin mukaan hän lähetti poikansa opiskelemaan islamia Jemeniin kolme vuotta sitten. Poikien sisko Ramah on naimisissa Khalid Cheikhon kanssa, jota syytetään parhaillaan osallisuudesta salaliittoon terrori-iskujen toteuttamiseksi Sydneyssä.

Kolmas pidätetty australialainen on puolalaissyntyinen Marat Sumolsky alias Abdul Malik, 35-vuotias käännynnäinen joka muutti perheineen Jemeniin kaksi vuotta sitten. Jemenin viranomaiset ovat vihjanneet vapauttavansa hänet pian. Australian tiedustelupalvelu ASIO on ollut kiinnostunut pidätetyistä. Jemenin hallitus on luvannut, ettei heitä luovuteta Yhdysvaltoihin. Tanskalainen pidätetty, Kenneth Sørensen alias Abu Zakaria, on 24-vuotias käännynnäinen, joka muutti Jemeniin vaimonsa ja lapsensa kanssa.

Australialaiset muuttivat kerrostaloon pääkaupunki Sana'assa, joka on lähellä al-Zindanin yliopistoa. Tanskalainen ja brittiepäilyt asuivat samassa talossa. Heitä pidettiin silmällä terroriepäilyjen vuoksi brittiläisten ja amerikkalaisten tiedustelupalveluiden toimesta. Tutkinta heitä vastaan oli jo käynnissä mutta keskeytyi yllättäen Jemenin turvallisuusvoimien laajamittaisen turvallisuusoperaation seurauksena. Tämä raivostutti eräiden tietojen mukaan brittien ja amerikkalaisten tiedustelupalveluita. ASIO:n mukaan pidätetyillä ei ole yhteyttä Australiassa paljastuneeseen terrorihankkeeseen, jonka tarkoituksena oli räjäyttää pommilla sydneyläisellä juna-asemalla. Hankkeen yhdeksi puuhaajaksi paljastui jälleen käännynnäinen, 26-vuotias Jill Courtney.

Pidätykset tapahtuivat samaan aikaan kun Somalian horjuvan väliaikaishallituksen ulkoministeri Ismael Mohamoud Hurreh väitti, että al-Qaidan jäseniä virtaa Somaliaan muun muassa Jemenistä, Saudi-Arabiasta, Pakistanista ja Eritreasta taistellakseen UIC:n rinnalla. (Andrew McGregor: *Suspects Arrested in Yemen for Supporting Somali Islamists*. JF, TF 7.11.06.)

KESKI- JA ETELÄ-AASIA

PAKISTAN

Bajaurin levottomuudet

Pakistanin asevoimien taisteluhelikopterit hyökkäsivät Bajaurin maakunnassa Chingain kylässä sijainnutta madrasaa vastaan. Iskussa sai surmansa 80 henkilöä, joista enemmistön uskotaan olleen heimotaistelijoita. Iskun kohteena oli ilmeisesti joukko korkea-arvoisia al-Qaidan yhdistettyjä

heimopäälliköitä, joista ainakin yhden kerrottiin saaneen varmuudella surmansa. Kyseessä oli maulana Liaquatullah (uutisraporteissa myös muodossa Liaqat), paikallinen uskonnollinen johtaja, joka omisti tuhotun madrasan. Liaquatullah kuului taliban-mielisen *Tanzim Nifaz Shariat Mohammadi* -liikkeen (TNSM) johtajiin. Liike johti väkivaltaista islamistista liikehdintää Bajaurissa ja Malakandissa vuonna 1994. TNSM johti 5000 taistelijaa Pakistanin Dirin, Swatin ja Bajaurin alueilta Mahmondin alueen poikki jihadiin Afganistaniin lokakuussa 2001.

Liaquatullah toimi Faqir Mohammedin varamiehenä, joka ilmeisesti poistui madrasasta vain puoli tuntia ennen iskuja. Faqir Mohammed on *Tehrik-e Nafaz-e Shariat Mohammadi* -ryhmän johtaja. [*Tanzim* merkitsee järjestöä, *Tehrik* liikettä; kyse on melko varmasti samasta järjestöstä.] Pakistanin hallitus etsintäkuulutti Faqirin toukokuussa 2005 epäiltynä yhteyksistä talibaneihin ja al-Qaidaan. Pian iskun jälkeen Faqir puhui julkisesti 10'000 hengen väkijoukolle syyttäen hallitusta iskusta ja Yhdysvaltoja Pakistanin painostamisesta siihen. Isku madrasaan oli merkittävä, sillä samana päivänä hallituksen oli tarkoitus allekirjoittaa rauhansopimus Bajaurin alueen heimopäälliköiden, mukaan lukien Faqir Mohammedin ja iskussa kuolleen maulana Liaquatullahin kanssa. Faqir Mohammed syyttikin iskusta elementtejä, ”jotka vastustivat Pohjois-Waziristanin kaltaista lähentymistä hallituksen ja heimojen välillä”. Iskua edeltäneellä viikolla hallitus oli vapauttanut useita Faqir Mohammedin seuraajia.

Faqir Muhammed selvisi tammikuussa Yhdysvaltojen ohjusiskusta Damadolan kylän lähellä. Tuolloin ohjusiskussa surmansa sai 13 henkilöä, joista viisi oli hallituslähteiden mukaan al-Qaidan terroristeja, mutta paikallisten mukaan tavallisia siviilejä. Damadolan ja Chingain iskut osoittavat Mahmondin laakson kiinnittäneen Yhdysvaltojen ja Pakistanin huomion. Alueella on pitkä kapinoinnin perinne. Bajaurissa on sijainnut Afganistanin ja Kashmirin vastarintaliikkeiden tukikohtia ja koulutusleirejä. Neuvostoliiton miehittäessä Afganistania alue toimi arabivapaaehtoisten ja afgaanimujahidien tukialueena. Neuvostoliiton hävittäjät ja taisteluhelikopterit iskivät useaan otteeseen alueelle. Alueella on laaja afgaanipakolaisten väestö, joka edelleen tukee Gulbuddin Hekmatyaria. Yhdysvaltojen mukaan Bahjaurista toimivat militantit ovat hyökänneet useaan otteeseen Afganistanin puolelle ja tehneet iskuja Kunarin provinssissa. Chingain isku aiheutti kiivaan protestiaallon heimoalueella. Iskusta epäiltiin myös suoraan Yhdysvaltoja. (JF, TF, 31.10.06, BBC World, 30.10.06.)

KIRGISISTAN

Kirgisistan on päässyt jälleen sitten 2005 maaliskuun vallankumouksen kansainvälisten uutistoimistojen otsikoihin. Maassa on eletty viime kuukausina poliittisesti epävakaita aikoja. Oppositio on mobilisoinut kansalaisia kaduille mielenosoituksiin hallitusta vastaan. Maassa vallitsee laaja halu päästä eroon presidentin valtaoikeuksia korostavasta perustuslaista. Vuoden 2005 maaliskuun tulppaanivallankumouksen jälkeen presidentiksi heinäkuussa 2005 valittu presidentti Kurmanbek Bakijev ja Kirgisistanin hallitus ovat pyrkineet epätoivoisesti juurruttamaan valtaansa Bishkekiin. Tuolloin useat ryhmittymät pyrkivät kaoottisessa tilanteessa mukaan poliittisen vallanjakoon, myös rikollisjärjestöt ja erilaiset eturyhmät. Hallituksen ollessa kiireinen säilyttää valta itsellään, poliittiset reformit ovat jääneet vähemmälle. Hallituksen motiiveja on kritisoitu ja osa heidän omasta hallinnosta on kääntynyt opposition kannalle.

Kuluvan vuoden keväästä lähtien Kirgisistanista on kerrottu uutisia useista hallituksen vastaisista mielenosoituksista, joista osa on hajotettu kovin ottein. Hallitus on vastavuoroisesti herättänyt kannattajiaan vastamielenosoituksiin, erityisesti maan pääkaupungissa Bishkekissä. Nämä mielenosoitukset ovat kuitenkin olleet suhteellisen pienimuotoisia. Maa, kuten myös pääkaupunki, on jakautunut kahtia poliittisen kannatuksen mukaan. Pohjoisessa kannatetaan oppositiota, erityisesti Chüyin ja Talasin maakunnissa. Etelän provinssissa, mm. Jalalabatissa ja Oshissa, suositaan enemmän hallitusta. Poliittiset jännitteet ovat luoneet asetelman laajoille

jännitteille ja varteenotettavaa potentiaalia kehittyä jopa sisällissodaksi. Turvallisuusjoukkojen ja poliisivoimien sanotaan jakautuneen niin ikään poliittisesti hallituksen kannattajiin ja vastustajiin.

Viime kuukausina hallitusta on painostettu voimallisesti allekirjoittamaan uusi oppositiopoliitikkojen kirjoittama perustuslaki. Laki uudelleen järjestee hallituksen ja parlamentin valtasuhteita, mm. siirtäen hallituksen ja pääministerin nimeämisen presidentiltä parlamentille. Ennen allekirjoittamista oppositio järjesti viikon kestäneen mielenosoituksen vaatien presidentin ja pääministeri Felix Kulovin eroa. Paikalle oli kerääntynyt median arvioiden mukaan 12'000–15'000 mielenosoittajaa. Tilanne oli jännittynyt ja uhkaava. Hallitus taipui mielenosoituksen johdosta ja allekirjoitti uuden perustuslain marraskuun 9. päivänä. Hallitus teki myönnytyksen välttääkseen vallankumousyritykset ja mahdollisen sisällissodan. Kansalaiset ottivat tiedon uudesta laista iloitin. Nyt opposition kannattajat odottavat perustuslain todellista toimeenpanoa. Hallituksen toimetomuuksia on jo alettu kritisoida ja väitteitä hallituksen haluttomuudesta tehdä todellisia muutoksia pidetään pienenä. Hallituksen lupauksia demokratiasta vallankumouksen jälkeen valtaa nousun perusteina ei ole unohdettu. Kirgisistanissa vaaditaan nyt muutoksia tosissaan. Opposition kykyä painostaa hallitusta, toistaiseksi väkivallattomin keinoin, voidaan pitää positiivisena kehityksenä. Maa on eittämättä poliittisen murroksen edessä.

Mikäli uutta perustuslakia kunnioitetaan, Kirgisistanista tulee ensimmäinen Keski-Aasian maa, jossa presidentin autoritaarinen hallintojärjestelmä on onnistuttu purkamaan. Hallitus-, toimeenpano- ja lainsäädäntövallan uudelleenjako on kuitenkin vasta ensimmäinen askel kohti parlamentaarista demokratiaa. Ristiriidat ovat voimakkaita ja todellisia muutoksia vaaditaan. Kirgisistanin etniset ristiriidat ovat puolestaan olleen aikaisempaa vähemmällä huomiolla kansainvälisessä mediassa. Todennäköisesti nekin eivät ole hävinneet mihinkään, mikä lisää avoimen konfliktin uhkaa. Oikeusjärjestelmän puutteellisuus ja rikollisuuden nivoutuminen talouteen ja politiikkaan ei myöskään helpota valtaoikeuksien uudelleenjakoa. Instituutioiden systemaattista kehittämistä tarvitaan, jotta hallitus kykenisi riittäviin sosiaalisiin ja juridisiin muutoksiin, joita merkittävä osa kansasta vaatii.

Valtaapitävien ulkopoliittikan painotus, retoriikka ja sympatiat vaihtelevat Lännen ja Venäjän välillä. Kirgisistanin poliittinen epävakaus vaarantaa Naton ainoan lentotukikohdan Keski-Aasiassa. Bishkekin Manasin lentokenttä on Afganistanin operaatiolle elintärkeä tukikohta. Oppositiopoliitikot kopioivat lännestä Naton ja Bushin vastaista retoriikkaa puheisiinsa ja kritisoivat tukikohdan olemassaoloa. Lännessä esiintyvät Putinia kritisoivat puheet eivät puolestaan saavu koskaan Kirgisistaniin, vaan päinvastoin venäläinen tiedotus tarjoaa yksipuolista tietoa Kremlin politiikasta. Vain 70 km päässä Naton tukikohdasta on venäläisten lentotukikohta, tosin vailla kunnollista toimintaa. Kyse on enemmänkin jalansijan ylläpitämisestä.

Toistaiseksi hallitus takertuneepäselvyyksiin ja epäjohdonmukaisuuksiin hidastaakseen lain toimeenpanoa. Vaikka hallitus ei niele kaikkea, mitä oppositio vaatii, presidentti Bakijev ja pääministeri Kulov ovat hoitaneet uhkaavat tilanteet varsin järkevästi välttääkseen väkivaltaiset toimet molemmin puolin. Oppositio vahvistui ottaessaan erävoiton perustuslailla, eikä varmaankaan tyydy odottamaan vuoden 2010 vaaleja, mikäli poliittisen järjestelmän muutoksia ei toteuteta lähitulevaisuudessa. Tosin oppositionkaan riveissä ei tunnu olevan selvää, mikä olisi vaihtoehdoisen hallituksen kokoonpano ja kuka olisi presidentin syrjäyttävä tarvittaessa. Tilanne Kirgisistanissa pysyy epävakana, mutta välittömän väkivaltaisen konfliktin uhka on kuitenkin nykyisellään varsin pieni. (ICG Policy Briefing, No. 55, 9.11.2006; IWPR, Central Asia Reporting, No. 471, 11.11.2006 ja No. 472, 23.11.2006; Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, 3:221, 30.11.2006.)

KAZAKSTAN

Kazakstanilla on takanaan merkittävä taloudellinen kehitys ja maan mittavat öljyvarannot tekevät maan 66-vuotiaasta presidentistä Nursultan Nazarbajevista suosittua vieraan Yhdysvalloissa ja Euroopan pääkaupungeissa. Maan demokratisoitumisprosessi etenee kuitenkin hitaasti. Marraskuun kolmannella viikolla presidentti Nazarbajev vieraili Lontoossa, jossa häntä tentattiin mm. Borat-elokuvan herättämistä tunteista. Merkille pantavampaa oli Iso-Britannian ulkoministeriön edustajan kommentti, jonka mukaan maalla on ”hyvin läheinen” suhde Kazakstaniin. Iso-Britannia investoi kolmanneksi eniten Kazakstaniin. BBC:n mukaan Kazakstania pidetään avaimena Iso-Britannian tulevaisuuden energiatarpeiden tyydyttämiseen. (BBC World 21.11.2006.)

Kuluneen vuoden aikana Kazakstanin presidentti on tavannut Yhdysvaltojen varapresidentin Dick Cheney, joka vieraili Keski-Aasian pinta-alaltaan suurimmassa maassa. Hänen jälkeensä Astanaan saapui Japanin silloinen pääministeri Koizumi. Kazakstanin presidentti onkin ollut ahkera raaka-ainerikkaan ja strategisesti tärkeän maan markkinoimisessa. Merkki kasvaneesta itsetunnosta on Kazakstanin pyrkimys saada ETYJ:in puheenjohtajuus vuonna 2009. Mikäli Kazakstan onnistuu hankkeessaan, olisi se ensimmäinen entinen neuvostotasavalta joka nousisi ETYJ:in puheenjohtajaksi. Ironista kyllä ETYJ on usein kritisoinut Kazakstania.

Vuoden 2005 joulukuun presidentinvaalit, joissa Nazarbajev sai neuvostoperinteitä noudattaen 91 prosenttia äänistä, eivät ETYJ:in mukaan täyttäneet vapaiden demokraattisten vaalien kriteerejä. Se, miksi hallinto tarttui vaaliepäselvyyksiin, on arvoitus: Nazarbajevin voitto vaaleissa oli kiistatonta jo ennen äänestyspäivää. Puolueettomat mielipidetutkimukset osoittivat presidentille 70-80 prosentin kannatusta. Maan presidentti nauttii kansansa laajaa luottamusta. Entinen kommunistijohtaja ja nykyinen presidentti Nazarbajev on johtanut Kazakstania siitä lähtien, kun maa itsenäistyi vuonna 1991 osana Neuvostoliiton hajoamista. Presidentti Nasabajev nähdään monietnisen maan perustajana, integraatiohahmona ja vakauden takaajana. Neuvostoliiton alistamisen jälkeen ja naapurimaissa vallitsevien epävakaiden olojen edessä kazakstanilaiset arvostavat maansa vakautta ja taloudellista nousua, josta heidän näkökulmasta myös väestön suurin osa on päässyt nauttimaan. Puuttuvan demokratiakulttuurin vuoksi väestö ei ole merkittävästi politisoitunut.

Kazakstanin oppositio on tässä valossa vaikeassa asemassa. Oppositiopuolueet ovat lisäksi keskenään riitaisia ja menettäneet siksi vaikutusvaltaansa. Oppositio kärsi murskatappiot niin parlamentti- kuin presidenttivaaleissakin. Seuraavan kerran äänioikeutetut pääsevät urnille vasta vuonna 2009. Vaikka syksyn 2004 parlamenttivaaleihin osallistui koko joukko puolueita, estivät enemmistöperiaate ja massiiviset ongelmat vaalikamppailussa todellisen parlamentaarisen opposition syntymisen. Kazakstanin kaksikamarisessa parlamentissa ei pitkään ollut yhtään opposition edustajaa, ennen kuin Ak Žol -puolueen (suom. ”Kirkas polku”) puheenjohtaja Alihan Baimenov otti vastaan paikan: tätä ennen kaksi paikkaa voittanut puolue torjui paikkansa protestina vaalien vilpillisyydestä. Päätöksen kumoamista hän perusteli sillä, että maan modernisaatio vaatii poliittista konsensusta.

Huolimatta presidentin lupauksista uudistaa ja demokratisoida maata lempeällä kädellä, kohdistuu hallitusvastaisiin piireihin sortoa. Oppositiopuolue DVK (Kazakstanin demokraattinen valinta) hajotettiin tammikuussa 2005 oikeudellisin perustein. Perusteena hajottamiselle toimi syytös, että puolue oli syyttänyt hallitusta vaalivilpistä ja kehottanut kannattajiaan kansalaistottelemattomuuteen. Seuraajajärjestöksi syntyi ”Oikeudenmukaisen Kazakstanin puolesta” -liitto, johon ovat liittyneet niin Ak Žol kuin kommunistitkin. Miten harhaanjohtavaa Nazarbajevin markkinoima vakaus on, kävi ilmi viime talvena. Vuoden 2005 marraskuussa Almatyn entinen kaupunginjohtaja Samanbek Nurkadilov ammuttiin kotonaan. Hänen kuolemaansa on jäänyt selvittämättömäksi mysteeriksi. Nurkadilov oli entinen Nazarbajevin luottomies, mutta riitaannuttuaan presidentin kanssa hän oli useaan otteeseen todennut pitävänsä hallussaan tietoja jotka raskauttaisivat korkea-arvoisia kazakstanilaisia virkamiehiä. Kolme

kuukautta myöhemmin ammuttiin 43-vuotias poliitikko Altynbek Sarsenbajev. Hän kuului ”Oikeudenmukaisen Kazakstanin puolesta” -liiton johtoympyröihin. Syyskuussa annetun tuomion mukaan Jershan Utembajev, Kazakstanin senaatin hallintopäällikkö, oli antanut käskyn salaisen palvelun agenteille surmata Sarsenbajevin. Utembajev tuomittiin yhdessä yhdeksän muun henkilön kanssa teosta vankilaan. Murhan motiivina oli oikeuden mukaan se, että Utembajev halusi kostaa Sarsenbajeville tämän kirjoittaman artikkelin, jonka Utembajev oli kokenut loukkaavana. Lehtimiehet, oppositiojohtajat ja Sarsenbajevin omaiset epäilevät tätä samoin kuin suurin osa kazakstanilaisista. Kosta lehtiartikkelista pidetään liian mitättömänä motiivina murhalle. Murhan takana epäillään olevan korkea-arvoisia hallituksen jäseniä.

Opposition tilannetta heikentää lisäksi yksipuolinen media. Huolimatta kansainvälisestä kritiikistä presidentti allekirjoitti heinäkuussa tiedotusvälineiden toimintaa rajoittavan lain. Laki vahvistaa hallituksen poliittista kontrollia mediasta. Perustuslaki takaa tosin lehdistönvapauden – maassa toimii joitain riippumattomia lehtiä sekä riippumaton televisiokanava. Suurin osa medioista on kuitenkin hallitusläheisten piirien hallussa, erityisesti presidentti Nazarbajevin vanhimman tyttären Dariga Nazarbajevan käsissä. Presidentin ja korkea-arvoisten virkamiesten loukkaaminen on Kazakstanissa lailla kiellettyä. Näiden pykälien varjolla epäsuosioon joutuneita lehtimiehiä ja lehtiä sensuroidaan ja suljetaan.

Nazarbajevin usein toistama mantra kuuluu, että maan täytyy varovasti ja askel askeleelta demokratisoida ja avata poliittista ilmapiiriään, ja tämän tulisi tapahtua ylhäältäpäin ”ohjatun demokratisoitumien” kautta. Kaikki muut vaihtoehdot päätyisivät väistämättä hänen mukaansa anarkiaan ja terroriin. Kazakstanilla menee itse asiassa paremmin kuin monella muulla alueen maalla. Huolimatta etnisyyksien kirjosta on maan poliittinen tilanne vakaa. Tämä on toisaalta syy siihen, että Länsi suvaitsee ja kestitsee Keski-Aasian valtionpäämiestä ja taloudellisesti tukee maata. Ulkomaiset suora-investoinnit Kazakstaniin ovat nousseet yhteensä 30 miljardiin dollariin. Syynä tähän on vastalöydetyt uudet öljykentät Kaspianmeren pohjoisosissa, jossa arvioiden mukaan ottajaansa odottaa 50 miljardia tynnyriä raakaöljyä. Lisäksi maa on omaksunut avoimen ja markkinaorientoituneen talouspolitiikan. Vuodesta 2000 lähtien maan talous on noussut vuodessa 10 prosentilla, BKT asukasta kohden on kolminkertaistunut ja työttömyys on vähentynyt viidellä prosentilla.

Tämä kehitys on ollut kasvattanut presidentti Nazarbajevin suosiota. Hän on sijoittanut öljytuloja PR-kampanjansa ja julkisivujen lisäksi koulutus- ja sosiaalisektoreihin. Eläkkeitä ja valtion palveluksessa olevien palkkoja nostettiin roimasti ja vuosittain 3000 opiskelijaa pääsee valtion stipendillä Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin opiskelemaan. Nazarbajev näkee ”Strategia 2030” -strategiapaperissaan Kazakstanin olevan ”Keski-Aasian Kuwait” ja maan nousevan maailman 50 rikkaimman valtion joukkoon. Pitkällä aikavälillä rehottava korruptio saattaa kuitenkin muodostua ongelmaksi. Alikehittyneet valtiolliset instituutiot, avoimuus- ja demokratiavaje ovat johtaneet siihen, että Kazakstan löytyy *Transparency Internationalin* korruptiolistan häntäpäätästä.

Presidentti Nazarbajev istuu tukevimminkin Kazakstanin valtaistuimella kuin koskaan aikaisemmin. Kaukonäköisenä Nazarbajev ei ole tyytynyt yksin uudelleenvalintaansa ja laajoihin valtaoikeuksiinsa, vaan on myönnättänyt itselleen laajan immuniteetin presidenttikautensa jälkeiselle ajalle. Nazarbajevin jälkeinen kausi saattaa alkaa vuonna 2012, sillä nykyisen perustuslain mukaan Nazarbajev ei enää silloin voi asettua ehdolle.

Valtataistelu hänen seuraajastaan on jo kuitenkin alkanut. Presidentin suhde tyttärensä Dariga Nazarbajevaan on huhujen mukaan huonontunut. Tästä viitteenä on nähty Darigan johtaman Assar-puolueen (”Kaikki yhdessä”) fuusio isänsä puolueen kanssa heinäkuussa. Assar oli syksyllä 2004 Darigan johdolla ensi kertaa parlamenttivaaleissa mukana ja saavutti 19 prosentin kannatuksen. Otanin ja Assarin yhteenliittymän vuoksi Dariga menettää nyt asemaansa. Samalla presidentin toisen tyttären Dinaran mies, Timur Kulibajev nimitettiin Kazakstanin valtiollisen öljy-yhtiön *Kazmunaigazin* presidentiksi. Presidentti näyttääkin suosivan nyt ainakin

toistaiseksi Dinaraa ja tämän miestä Kulijabevia eikä Darigaa ja tämän miestä Rahat Alijevია, maan varaulkoministeriä.

Ei liene sattumaa, että presidentti kirjoitti taannoin omistamassaan *Karavan-*aikakausilehdessä, että monarkia sopisi Kazakstanin valtiomuodoksi parhaiten. Kazakstanilaisia huolettaa presidentin jälkeinen valtataistelu. Sen vuoksi kansa valtaosin hyväksyy vastustelematta presidentin eikä tämä puolestaan väsy julistamaan sisäpoliittisista ja ulkopoliittisista menestyksiään modernin Kazakstanin isänä.

ETYJ:in puheenjohtajuuden kohtalo on kuitenkin vielä vaakalaudalla. ETYJ:in puheenjohtajuus ratkeaa joulukuussa. Venäjä näkisi mielellään Kazakstanin ETYJ:in puheenjohtajana, mutta Yhdysvalloille ja Iso-Britannialle Kazakstanin puheenjohtajuus tulee kuitenkin liian nopeasti, ja maat toivovat pystyvänsä vakuuttamaan Nazarbajevin lykkäämään puheenjohtajuusehdokkuuttaan vuoteen 2011. Perusteena on, että Kazakstanilla olisi näin enemmän aikaa demokratisoitua. Huolimatta skeptisyydestään mikään maa ei halua suututtaa Kazakstania, sillä Nazarbajevin käsissä on Keski-Aasian öljyvarojen virtaaminen niin itään kuin länteenkin. (*Kasachstans Präsident strotzt vor Selbstbewusstsein. Nursultan Nasarbajew wird vom Westen hofiert und strebt den OSZE-Vorsitz an. NZZ 2.11.2006.*)

ITÄ- JA KAAKKOIS-AASIA

THAIMAA

Pommi-isku surmasi sotilaan Etelä-Thaimaassa. Roskasäiliöön piilotettu pommi räjähti Narathiwatissa, kun sotilaat olivat saattamassa almuja kerääviä buddhalaisia munkkeja. Pommi laukaistiin matkapuhelimen avulla. Vain muutamaa päivää aikaisemmin terroristit räjäyttivät pommin teehuoneessa, surmaten ainakin kolme henkilöä. (BBC News 22.10.06.)

INDONESIA

Kaksi vuoden 2002 Balin terrori-iskuihin liitettyä militanttia vapautettiin muslimien uudenvuoden *eid al-fitrin* kunniaksi. Yhdeksän muun militantin tuomioita lyhennettiin. Indonesia juhli perinteisesti kansallisia juhlapäiviään palkitsemalla hyvin käyttäytyneitä vankeja tuomioiden lyhentämällä ja armahduksilla. Indonesian päätös on suuttanut monia Balin pommi-iskuissa menehtyneiden turistien omaisia, erityisesti Australiassa. Nyt vapautetut militantit, Sirojul Munir ja Mujarat tuomittiin suhteellisen lievestä teosta, kuten iskun kahden pääsuunnittelijan majoittamisesta. Munir tuomittiin alun perin viideksi vuodeksi vankeuteen ja hän oli jo saanut useita tuomionsa alentamisia. Yhteensä 30 henkilöä on tuomittu Balin pommi-iskuista ja kuulumisesta terroristiliike *Jemaah Islamihiin*. Useat muut terroritekoon vakavammin sotkeutuneet henkilöt kärsivät elinkautisia vankeustuomioita. Kolmea henkilöä, Amrozia, Ali Gufronia ja Imam Samudrania odottaa kuolemantuomio. (BBC World 24.10.06.)

Indonesian turvallisuusvoimat ovat olleet hälytysvalmiudessa peläten Jemaah Islamiyahin (JI) isoa vuosittaista iskuja. Liike on toteuttanut suurehkon terrori-iskun joka vuosi sitten vuoden 2002; Iskujen aikaväli on ollut 10–13 kuukautta. Viimeisin isompi isku tapahtui lokakuussa vuonna 2005, kun kolmoisisku Balilla surmasi 22 ihmistä. Balin toisen terrori-iskun iskutapa erosi JI:n yleisestä taktiikasta. Pommi-iskut, joissa räjähteet oli kätetty kuorma-autoihin, oli nyt korvattu reppupommeilla. Tämä voi viitata Zachary Abusan mukaan joko resurssipulaan tai vastavetoon turvallisuusvoimien toimille. Kolmas selitys voi olla JI:n halu kiihdyttää tahtia. Tätä epäilystä tukisi se, että turvallisuusvoimien surmaaman JI:n pomminrakentajan Azahari bin Husinin piilopaikoista löytyi 33 pientä tai keskisuurta pommia. Hänen eliminoimisensa lisäksi turvallisuusvoimien onnistui paljastaa suurin osa JI:n räjähdekätköistä. Vastatoimet ja johtavien

terroristien, kuten Azaharin, Noordin Mohammad Topin ja Zulkarnaenin eliminointi on selvästi heikentänyt JI:n toimintaa.

Useat analyytikot puhuvat jo JI:n sisäisistä, keskenään yhteen sovittamattomista näkemyseroista al-Qaidaa kohtaan myönteisen siiven ja ns. uuden Darul Islam -koulukunnan välillä. Jälkimmäisen nimi viittaa Indonesian itsenäisyyden alkuvuosikymmeninä eri puolilla maata päätään nostaneeseen *Darul Islam* (islamin alue) -kapinaliikkeeseen, joka tavoitteli alueellisen kalifaattivaltion perustamista. Darul Islam -siiven mukaan JI:n tulisi keskittyä väkivallan harjoittamiseen muita maan uskonnollisia ryhmiä vastaan ja tavoitella islamilaista vallankumousta Indonesiassa. Todisteita näistä näkemyseroista on saatu nettifoorumeista ja keskustelupalstoilta. Zachary Abusan mukaan näitä näkemyseroja on kuitenkin liioiteltu: Hambali ja muut al-Qaida -myönteisen linjan edustajat eivät torjuneet lahkosten väliseen väkivaltaan ryhtymistä. Strategiat eivät tämän lisäksi ole mitenkään toisiansa poissulkevia ja kolmanneksi liian paljon painoarvoa on annettu Abu Bakar Bashirin sanomisille.

Bashir kehotti taannoin vankilasta vapauduttuaan seuraajiaan lähtemään pyhään sotaan ulkomaille (mainiten Filippiinit ja Irakin), eikä hyökkäämään Indonesiassa. Bashir on ottanut ohjenuorakseen *da'wan* [saarnaus] toimintatapana islamilaisen Indonesian saavuttamiseksi. Hän ei kuitenkaan tuominut Balin terrori-iskuja moraalisesti tai teologisesti vaan ainoastaan valitun ajankohdan näkökulmasta. Abusan mukaan Bashir yrittää näennäisesti maltillistuneiden puheidensa avulla pysytellä vankilan ulkopuolella. Myös JI:n sisällä al-Qaidan strategia on saanut kritiikkiä osakseen puhtaasti taktisista lähtökohdista. Suuret länsimaalaisia vastaan suunnatut iskut ovat johtaneet massapidätyksiin ja herättäneet liikaa kansainvälistä huomiota sekä luoneet paineita Indonesian hallitukselle iskujen selvittämiseksi.

Abuzan mukaan JI:n johtorakenne on murtumassa. JI on aina kannustanut jäseniään perustamaan omia soluja ja organisaatioita. *Mantiqi*-rakenteen [alueellinen taso] heikkenemisen myötä yksittäisistä *wakaloista* [lääni- ja kaupunkitason yksiköt] ja soluista on tullut itsenäisempiä kuin koskaan ennen. JI onkin nyt horisontaalisesti järjestäytynyt. Abuzan arvion mukaan iskut länsimaalaisia kohteita vastaan tulevat jatkumaan, mutta ne tulevat olemaan pienempiä ja tehottomampia. Abuzan mukaan on todennäköistä, että iskujen lukumäärä nousee Filippiineillä. JI keskittyy lähiaikoina uudelleen järjestäytymiseen, värväykseen ja indoktrinaatioon, uskontokuntien välisen väkivallan lietsomiseen ja verkoston levittämiseen hyväntekeväisyysorganisaatioiden suuntaan. (JF, TF, III:45, 21.11.06.)

AFRIKKA

SOMALIA

Naapurimaat varautuvat sotaan

Islamistiliike UIC on syyttänyt Keniaa puolueellisuudesta, koska tämä tukee Somalian väliaikaishallitusta, ja koska maa tukee suunnitelmia lähettää Afrikan Unionin rauhanturvaajia Somaliaan. Kenialle UIC:n laaja eteneminen eteläiseen Somaliaan on aiheuttanut huolta. Kenialla on Somalian kanssa 1500 kilometriä yhteistä rajaa. Asiantuntijat ovat muistuttaneet siitä, että heikosti partioitu raja on menneisyydessä toiminut kulkuväylänä terroristeille Keniaan. Eräät Kenian viranomaiset ovat hiljaa tukeneet tätä näkemystä varoittaen samalla, että Somaliassa tapahtuva kehitys on todellinen uhka Kenian turvallisuudelle. Syyskuun 28. päivä Kenian varaulkoministeri Moses Wetang'ula myönsi hallituksen huolen ilmoittaessaan Kenian asevoimien olevan hälytystilassa Somalian viimeaikaisten tapahtumien vuoksi. Samaan aikaan hallitus ilmoitti tehostaneensa Somalian vastaisen rajan valvontaa ja aloittaneensa rajavartioidensa koulutuksen

terrorismiin torjunnassa. Raja-alue on kuitenkin vaikeasti valvottava. Maantieteellisesti raja-alue on aavikkoa ja aroa, ilmastollisesti kuumaa, tuulista ja kuivaa.

Kenian laivasto, satamaviranomaiset ja merivartiosto ovat niin ikään korkeassa valmiudessa ja valvovat laivaliikennettä Kenian aluevesillä. Mombasaan saavat ankkuroitua vain sellaiset laivat, joilla on erillinen lupa kulkea Kenian 200 merimailin aluevesien sisällä. Kenian laivasto on laajentanut valvonta-alueitaan yli maan aluevesien aina 350 merimailiin. Yhdysvallat on tukenut Kenian laivastoa lahjoittamalla kuusi panssaroitua pikavenettä rannikon partioimiseen.

Lisähuolta Kenialle tuottavat raportit joiden mukaan UIC on rekrytoinut somalidiasporan sisältä Keniasta vapaaehtoisia uskonnolliseen jihadiin Etiopiaa vastaan. Koillisprovinssin komissaarin Kiritu Wamaen mukaan UIC:n pyhä sota ja islamistinen ideologia ovat houkutelleet somalinuoria Keniasta. Nämä nuorukaiset ovat UIC:n taistelijoiden tavoin 20-30 vuoden ikäisiä. Päähoukuttimina ovat toimineet työllisyys ja sotilaskoulutus. Monet Kenian somalit asuvat lähellä maita erottavaa rajaa ja kulkevat säännöllisesti rajan yli laiduntaessaan tai tehdessään kauppaa. Tämä tekee vaikeaksi uusien värväytyjien maahantulon estämisen. Lokakuussa Wamae arvioi sotavapaaehtoisten määrän liikkuvan sadoissa. Hänen mukaansa tämä salainen värvääminen on uhka alueen turvallisuudelle.

Nairobissa toimivan riippumattoman journalistin Sunguta Westin mukaan Kenialla on syytä huoleen. Ainakin kaksi Keniassa tapahtunutta terrori-iskua koordinoitiin osittain Somalian puolelta rajaa. Nairobin terrori-iskussa Yhdysvaltojen suurlähetystä vastaan vuonna 1998 logistiikka ja pommin valmistuksessa käytetyt materiaali salakuljetettiin Keniaan Somaliasta.

Vuonna 2002 Adan Hashi Ayron, Afganistanin veteraanin, uskotaan johtaneen al-Qaidan solun jäseniä Mombasaan, jossa nämä yrittivät ampua alas israelilaisen matkustajakoneen. Epäonnistuneessa iskussa käytetyt aseet jäljitettiin Somaliassa toimiviin terroristoluihin. Ayron uskotaan johtavan UIC:n puolisoitilaallista, radikaali-islamistista nuorisoliikettä *Shabaabia*. Sunguta Westin Mogadishussa olevan nimettömänä pysyvän lähteen mukaan Shabaab on vastannut suurimmasta osasta UIC:n aseellisesta toiminnasta. Erään lehtitiedon mukaan osaston vahvuus on 300–400 taistelijaa. Ayron toimilla on UIC:n henkisen johtajan sheikki Hasan Dahir Aweysin siunaus. Myös kenialaisten kerrotaan liittyneen UIC:n taistelijoihin.

Sen jälkeen kun Somalian presidentti ja diktaattori Siad Barre syöstiin vallasta, Kenia on joutunut kärsimään rikollisuuden lisääntymisestä, kuten somalien tekemien pankkiryöstöjen, autokaappausten ja murhien lukumäärällisestä kasvusta. Somalian tilanteen kehittyessä arvaamattomammaksi päivä päivältä Kenia on yrittänyt omaksua ”rehellisen ja tasapuolisen” sovittelijan roolia. Tämä linja on epäonnistumassa, koska UIC näkee Kenian enenevässä määrin vihollisena. Somalian horjahteleva väliaikaishallitus perustettiin Keniassa ja monet sen hallituksen jäsenet asuvat Nairobissa, toisten vieraillessa maassa usein. Kenia kuitenkin yrittää edistää rauhanprosessia ja estää täydellisen alueellisen sodan syntymisen. Laajamittainen konflikti saattaisi heikentää UIC:n puolisoitilaallisia joukkoja, mutta tämä voisi pahimmillaan heikentää turvallisuustilannetta entisestään, ajamalla UIC:n maan alle, mikä puolestaan tekisi siitä vielä vaikeamman vastustajan. Lisäksi tämä voisi rohkaista osaa militanteista käymään suoraan tai tukemaan terroristioperaatioita Keniaa ja länsi-intressejä vastaan. (Sunguta West: *Kenya Boosts Security Measures on Border with Somalia*, JF, TF, 7.11.06.)

Etiopia on viime kuukausien aikana useaan otteeseen varoittanut Somalian radikaali-islamisteja. Etiopian pääministeri Meles Zenawi varoitti lokakuun kolmannella viikolla islamisteja etenemästä maiden väliselle rajalle. Paikoitellen islamistit olivat 15 kilometrin päässä maiden rajasta ja Etiopian Ogadenin rajasta. Melesin mukaan islamistien eteneminen lähemmäksi rajaa uhkasi Etiopian suvereenisuutta. Meles myönsi samalla, että Etiopia on lähettänyt neuvonantajia Somaliaan, jotka kouluttavat Somalian väliaikaishallituksen turvallisuusjoukkoja Baidoassa. BBC:n kirjeenvaihtajan silminnäkijälausunnon mukaan Baidoan läpi kulki ainakin kerran yli 200 etiopialaissotilaan osasto. Meles syytti lisäksi islamisteja kansainvälisten jihadistien värväämisestä riveihinsä Indonesiasta, Pakistanista, arabimaista sekä Afrikan maista. Väliaikaishallituksen

presidentti ja Etiopian liittolainen puolestaan syytti Islamilaisten Tuomioistuinten riveissä taistelevien jihad-taistelijoiden korvanneen Somalian lipun Afganistanin talibanien mustalla lipulla. Tuomioistuimien liiton radikaalisiipi näyttää todella käyttävän kyseisiä lippuja. Huhut kansainvälisistä taistelijoista Tuomioistuimien liiton riveissä näyttävät vahvistuvan.

Vaikka UIC kiistääkin yhteydet al-Qaidaan alkaa sen toimintatavat kuitenkin yhä enenevässä määrin muistuttaa kansainvälistä terroristiverkostoa. UIC:llä uskotaan olevan koulutusleirejä, jossa UIC:n radikaalin nuorisosiiven *ash-Shababin* taistelijoita koulutetaan. Kouluttajina toimii Afganistanin sodan käyneitä saudeja ja pakistanilaisia. Baidoan kaupungissa keskisessä Somaliassa tapahtui marraskuun lopulla tuhoisa itsemurhaisku, joka vaati ainakin kuuden henkilön hengen. Isku tapahtui, kun kaapunsa alla räjähteitä kuljettanut nainen räjäytti itsensä väliaikaishallituksen joukkojen pitämällä tarkastuspisteellä. Tekotapa viittaa epäilemättä al-Qaidaan ja on osoitus radikaali-islamistien vaikutusvallan kasvusta. Baidoa on toiminut väliaikaishallituksen asemapaikkana keväästä lähtien UIC:n vallattua Mogadishun.

Syyskuussa *Africa Confidential* raportoi amerikkalaisesta turvallisuusyrityksestä, joka tukee islamistien vastustajia Ugandasta käsin. Uganda on sanoutunut irti vihjailuista ja todennut kannattavansa vain kaikkien osapuolien hyväksymää kansainvälistä rauhanturvajoukkoa. Ugandalaiset neuvonantajat ovat aikaisemmin kuitenkin kouluttaneet väliaikaishallituksen turvallisuusvoimia. Epäonnistuneessa itsemurhaiskussa presidentti Abdullahi Yusufia vastaan Baidoassa kuoli BBC:n mukaan ugandalainen turvallisuushenkilö. (NZZ 20.10.2006.)

Tätä yleistä eskalaatiota osoittavan kehityksen keskellä uutista siitä, että Etiopian varaulkoministeri Tekeda Alemu tapasi Somalian islamistien edustajia joulukuun alussa Djiboutissa, voidaan pitää yllättävänä. Etiopian mukaan maa halusi selittää islamisteille asemaansa Somalian suhteen. Islamistit ovat vaatineet etiopialaisten joukkojen vetämistä Somaliasta. Kokoukseen otti osaa Somalian naapurimaat. Neuvotteluiden laukaisija saattaa olla se, että Somalian väliaikaishallitus on edennyt ulkopoliittisissa manöövereissään ja päässyt lähemmäksi tavoitettaan saavuttaa alueellinen ja kansainvälinen tuki ulkomaalaiselle rauhanturvaoperaatiolle Somaliassa. BBC:n toimittajan Martin Plautin mukaan Djiboutin neuvottelut saattavat olla viimeinen mahdollisuus estää laajamittainen konflikti Afrikan sarvessa. (BBC World 3.12.06.)

GAMBIA

Gambian presidentinvaalit syyskuun 22. päivänä sujuivat rauhallisesti. Vaaleja valvomassa oli lukuisia kansainvälisiä sekä kansallisia toimijoita, muiden muassa Brittiläisen kansainyhteisön jäsenistä muodostettu vaalitarkkailijoiden komitea ja kansainvälisten järjestöjen sekä ulkomaisten edustustojen henkilökuntaa. Kaikkien vaalitarkkailijoiden raporttien mukaan äänestys toimitettiin rehellisesti ilman vilppiä, vaikkakin pieniä rikkeitä oli havaittavissa liittyen erityisesti äänestäjien rekisteröintiin sekä mainontaan ja armeijan henkilökunnan läsnäoloon äänestyspaikoilla.

Presidentti Alhagie Yahya A.J.J. Jammeh (APRC) uusi mandaattinsa saaden 67 prosenttia äänistä. Toiseksi tuli Ousainou Darboe (UDP/NRP) 26,69 prosentin, ja kolmanneksi Halifa Sallah (NADD) 5,98 prosentin äänimäärällä. Äänestäjien osuus äänioikeutetuista oli 58,58 %, mikä tarkoitti, että vaaliurnilla kävi äänestämässä 390'000 äänioikeutettua kaiken kaikkiaan 670'000 äänioikeutetusta (IEC). Vaaleissa toiseksi tullut Darboe valitti tuloksesta ja epäili vilppiä ääntenlaskussa vedoten Itsenäisen vaalikomission kyvyttömyyteen ylläpitää vaadittavaa kontrollia ympäri maata sijaitsevissa äänestyskeskuksissa. Darboe veti syytteet takaisin viikkoa myöhemmin. Gambiassa on käytössä erityinen äänestyskuula-järjestelmä, jossa äänestäjä laittaa marmorikuulan ehdokkaan kuvalla ja nimellä sekä puolueen tunnusväreillä koristeltuun tynnyriin. Kun kuula putoaa tynnyriin, se osuu ensin kelloon, jonka kilahdus kertoo vaalitoimitsijoille, että ääni on annettu. Järjestelmä kehitettiin Gambiassa 40 vuotta sitten mahdollistamaan lukutaidottomien

äänioikeutettujen osallistumisen vaaleihin. Vaalien jälkeinen aika on kulunut Gambiassa presidentin uudelleenjärjestellessä hallitusta.

NORSUNLUURANNIKKO

Norsunluurannikon lokakuun 31. päiväksi suunnitellut presidentinvaalit on lykätty ensi vuoden puolelle aseistariisumisen sekä äänestäjien tunnistamisen epäonnistuttua. Vuoden 2005 lokakuussa YK:n turvallisuusneuvosto pidensi presidentti Laurent Gbagbon kautta 12 kuukaudelle, jotta 2002 vuodesta asti kapinallisten hallitsemaan pohjoiseen ja hallituksen valvonnan alaiseen etelään jakautuneessa valtiossa saataisiin järjestettyä presidentinvaalit.

Afrikan valtioiden päämiehet suosittelivat, että Gbagbo jatkaisi vallassa vielä toisen vuoden sillä ehdolla, että suurin osa hänen vallastaan siirtyisi pääministeri Charles Konan Bannylle. Pitäen tätä esitystä ohjenuoranaan, YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi Norsunluurannikon uuden rauhansuunnitelman 1. marraskuuta 2006. Päätöslauselma 1721 pitää sisällään edellä mainitun Afrikan Unionin suosituksen, ja antaa pääministeri Bannylle turvallisuusjoukkojen hallinnan sekä ”kaikki rauhansuunnitelman toteuttamista edellyttävät taloudelliset, materiaaliset ja inhimilliset keinot”. Uusi rauhansuunnitelma valtuuttaa pääministeri Bannyn järjestämään aseistariisumisen, äänestäjien tunnistamisen, hallituksen auktoriteetin lujittamisen kautta kahtiajakautuneen valtion, presidentin- ja lainsäädännöllisten vaalein valmistelun, sekä armeijan uudelleenmuodostamisen.

Presidentti Gbagbo toivotti uuden rauhansuunnitelman tervetulleeksi, mutta ilmoitti luovansa piakkoin oman rauhansuunnitelman, koska ei usko ulkopuolisten osapuolten pystyvän tuomaan pysyvää rauhaa sodan jakamaan maahan. Gbagbo myös kritisoi YK:n päätöstä vähentää hänen valtaansa, mikä on aiheuttanut tyytymättömyyttä erityisesti opposition piirissä. ”Houphouëtistit demokratian ja rauhan hyväksi” -liikkeen (*Rally of Houphouëtists for Democracy and Peace*) johtaja Alphonse Djedje Mady uhkasi liikkeen nuorisosiiven järjestävän mielenosoituksia mikäli presidentti Gbagbo jatkaa pääministeri Bannyn mollaamista julkisuudessa. Vallanjaon presidentin ja pääministerin välillä pelätään sekavoittavan maan tilannetta ennestään, koska presidentti Gbagbon uskotaan pyrkivän sivuuttamaan pääministeri Bannyn valtaoikeudet täysin. (IRIN News 30.10. ja 2.11.2006; G4S 14.11.2006.)

Ihmisoikeusjärjestöt ovat huolissaan Norsunluurannikolla kasvavasta villinlänneentaliteetista, jolle tunnusomaista on laeista välinpitämätön toiminta etenkin presidentti Gbagboa tukevien puolisoitaallisten ryhmien piirissä. Marraskuun ensimmäisellä viikolla 200 aseistetun miehen joukko kaappasi erään YK:n työntekijän läntisessä hallituksen hallinnassa olevassa Duekouen kaupungissa vaatien lunnaina rahaa hallituksen aseistariisumisohjelmasta. Tapahtunut oli jatkoa pääkaupunki Abidjanin Yopougon kaupunginosassa edeltäneen viikon perjantaina 3.11. sattuneesta välikohtaukselle, jossa asukkaat ja silminnäkijähavaintojen mukaan myös maan turvallisuusjoukot hyökkäsivät presidentti Gbagboa tukevan puolisoitaallisen Isänmaallisen rauhanryhmittymän (*Patriotic Grouping for Peace GPP*) leiriin. Selkkauksen aikana kaksi ryhmän jäsentä poltettiin hengiltä, ja kaksi Yopougon asukasta kuoli puukoniskuista saamiinsa vammoihin. Tämä oli asukkaiden vastaisku ryhmän tekemille, jo kuukausia jatkuneille ryöstelyille, joissa he ovat tyhjentäneet ruokakauppoja ja varastaneet muun muassa rakennusmateriaaleja ja matkapuhelimia. Asukkaiden kärsivällisyyden ylittänyt teko, joka sai heidät hyökkäämään ryhmää vastaan, oli ryhmän suorittama riisin ja palmuöljyn varastaminen kaupunginosan kaupoista. (G4s 4.11.2006.)

Aseistariisumisohjelma, jonka tarkoituksena on riisua aseista niin pohjoisen kuin eteläisen Norsunluurannikon puolisoitaalliset ryhmät, ei koske GPP:tä, koska se ei ole koskaan julkisesti tunnustanut pitävänsä hallussaan aseita. Ryhmä lopetettiin virallisesti 2005, mutta on edelleen epäselvää, saavatko sen jäsenet rahoitusta toimintaansa. (IRIN News 8.11.2006.)

GUINEA

Guinean taloudellinen ja sitä kautta myös turvallisuuspoliittinen tilanne on edelleen huonontunut. Elokuussa 2006 romahtanut silta, joka yhdisti Guinean länsirannikon ja 1000 kilometriä kaakkoon sijaitsevan Nzerekoren alueen, on vaikeuttanut maan rappeutuvaa kaupankäyntiä entisestään. Infrastruktuurin puutteellisuus ja valtion varattomuus korjata ja ylläpitää olemassa olevaa, ovat osoituksia taloudellisen tilanteen heikentymisestä. Maan taloudellinen eristäytyminen yhdessä kasvavan inflaation kanssa, joka on seurausta muun muassa Guinean jäämisestä ulkopuolelle Kansainvälisen valuuttarahaston avun piiristä, on nostanut tuotteiden hinnat monien ihmisten ulottumattomiin. Nyt myös kotimaisten tuotteiden hinnat ovat nousseet pilviin johtuen sillan romahtamisen takia eristyksiin jääneestä Nzerekoren metsäalueesta. Myös kuljetusmaksut ovat nousseet huomasti. Guinean tieinvestoinneista vastaavan ministerin Ibrahim Kalil Kourouman mukaan hallitukselta puuttuu 50'000 \$ vaaditusta 200'000 \$ summasta, jotta pääkaupunki Conakryn ja Nzerekoren välinen tie saataisi korjattua. Ulkomaisilta avun tarjoajilta kuten EU:lta rahoitusta on tuskin realistista odottaa, koska he usein sitovat avun ja vaatimukset poliittisista uudistuksista yhteen. Poliittinen tilanne on epävakaa, koska vakavasti sairaan presidentti Lansana Contén jälkeen maan uskotaan joutuvan sotilaallisten vallankaappausyritysten kohteeksi. (IN 20.10.2006.)

LIBERIA

Vuoden 2005 vaalien sinetöimä paluu rauhaan 14 vuotta jatkuneen sisällissodan jälkeen antoi jo aiheutta aloittaa valtavan maan jälleenrakennuksen Liberiassa. Naapurimaihin sijoitettuja pakolaisia rohkaistiin palaamaan kotimaahansa ja maan poliisivoimia koulutettiin. Ainoastaan presidentti Ellen Johnson Sirleafin turvallisuusjoukoilla oli oikeus pitää hallussaan aseita. Tämän vuoden kuluessa uudenlainen uhka on vallannut Liberial: aseistetut ryhmät ovat tehneet väkivaltarikoksia ja ryöstöjä pääkaupungissa Monroviassa ja sen ympäristössä. Poliisin varustamista aseilla sekä laajempien turvatoimien omaksumista onkin vaadittu laajalti julkisuudessa. YK-joukkojen poliisi yhdessä kansallisen poliisivoimien kanssa ovat lisänneet poliisipartioidensa lukumäärää riskialueilla ja kehittäneet alueellisia, asuinyhteisöjen yhteistyöhön perustuvia rikoksenehkäisemisstrategioita. Tästäkin huolimatta Asakaba Boys -nimellä tunnettu rikollisjoukko on jatkanut toimiaan. Presidentti Johnson Sirleaf on kehottanut asukkaita välttämään ulkona liikkumista öisin, ja antanut poliisille oikeudet pidättää jengeissä öiseen aikaan liikkuvat (IN 13.9.2006).

Yksitoista kuukautta vallassa ollut presidentti Johnson Sirleaf on täyttänyt vaalilupaustaan korruption kitkemisestä. Sirleafin anti-korruptiokampanjan seurauksena useita ylempiä hallituksen virkamiehiä, ministereitä ja poliisivoimien henkilökuntaa vastaan on nostettu syytteitä. Maan turvallisuustilanne on pysynyt yleisesti vakaana, ja UNMIL (YK:n missio Liberiaan) auttaa ylläpitämään rauhaa ympäri maata. Myös sotarikoksista tuomitun ex-presidentti Charles Taylorin oikeudenkäynnin siirtäminen pois alueelta on vähentänyt maan sisäisiä jännitteitä, vaikkakin huolenaiheita herättää Taylorin kumppaneiden ja tukijoiden mahdolliset toimet. (NewAfrican, p. 22–23).

NIGERIA

Presidentti Olusegun Obasanjo julisti Lounais-Nigeriassa sijaitsevaan Ekitin osavaltioon hätätilan lokakuun 19. päivänä sen jälkeen kun osavaltion lainsäätäjät hyllyttivät osavaltion kuvernöörin Ayo Fayosen ja hänen apulaiskuvernöörinsä Abiodun Olujimin syytettyinä julkisten varojen

varastamisesta. Yksi lainsäätäjistä valittiin välittömästi tämän jälkeen toimimaan virkaatekevänä kuvernöörinä, mutta sekä Fayose että Olujimi peräsivät oikeuksiaan kuvernöörinä. Presidentti Obasanjo vakiinnutti valitun vt. kuvernöörin aseman seuraavien kuuden kuukauden ajaksi, ja nimitti entisen armeijan kenraalin, Tunji Olurinin toimimaan Ekitin osavaltion hallintovirkamiehenä. (IN 19.10.2006.)

Muutaman vuorokauden sisällä, marraskuun 25. ja 28. päivinä tapahtui kolme räjähdyskuu. Kohteina olivat Edon osavaltion Kansan demokraattisen puolueen (*Peoples Democratic Party PDP*) johtohahmo Richard Ehimagbai, senaattori Effiong Bob ja Bayesian osavaltion PDP:n sihteeristö. Sekä Ehimagbai että Bob selvisivät räjähdyksistä hengissä. Ainoastaan Ehimagbain sukulainen sai surmansa. Iskujen tekijät eivät ole tiedossa. (DC 28.11.2006.)

Nigeriassa, jossa valmistaudutaan vuoden 2007 presidentinvaaleihin, poliittinen ilmapiiri on kiristynyt huomattavasti, ja tärkein poliittinen tekijä vaikuttaa olevan poliitikkojen etninen tausta, johon verrattuna ideologisella tai ammatillisella taustalla ei ole juurikaan merkitystä. Nigeriassa on yli 250 etnistä ryhmää, ja tämä yhdessä kristityn etelän ja muslimien kansoittaman pohjoisen kanssa tekee Nigeriasta erittäin konfliktialttiin alueen.

Öljy-yhtiöiden työntekijöihin kohdistuneet kidnappaukset ovat jatkuneet Niger-joen suistoalueella lähes viikoittaisina. Marraskuun 22. päivänä sattuneessa kidnappauksessa kaapattiin myös kaksi suomalaista, jotka vapautettiin kaksi päivää myöhemmin. Kaappauksen yhteydessä kuoli yksi kaapattu Britannian kansalainen ja yksi nigerialainen viranomainen. Nigerialaisen *Vanguard*-sanomalehden pääkirjoituksessa 29.11.2006 arvellaan, että Nigerian päättäjien todennäköisin reaktio kidnappausten raaistumiseen saattaa olla Delta-alueen militarisoiminen, joka ei kuitenkaan edistäisi alueen asukkaiden elinoloja. (*Vanguard* 29.11.2006.) Kurin ja järjestyksen romahtaminen ei ole tullut yllätyksenä vaan sitä on pidetty väistämättömänä jo vuosikausia. Alueen asukkaiden tyytymättömyys hallituksen toimiin ja tyhjiin lupauksiin ajavat ihmisiä rikollisiin ja epätoivoisiin tekoihin. Asukkaiden luottamus niin öljy-yhtiöiden, joilta puuttuu sosiaalinen vastuu alueen asioista kuin hallituksen toimiin on olematon. Nigerian hallitus on toistamiseen antanut aiheutta tähän luottamuspulaan paitsi tyhjien lupauksien myös rajujen toimiensa takia: se on muun muassa useaan otteeseen avannut tulen mielenosoittajia vastaan. (*NewAfrican*, p. 40; Helsingin Sanomien verkkoliite 23.11.2006.)

DC = Daily Champion URL: <http://www.champion-newspaper.com>

G4S = Group 4 Security, Global Risks Weekly Intelligence Report URL:

http://www.g4s.com/grk_weekly_intelligence_report_06_week_45.pdf

http://www.g4s.com/g4s_global_risks_weekly_intelligence_report_06_week_46.pdf

IEC = Independent Electoral Commission (The Gambia)

IRIN News URL: <http://www.irinnews.org>

NewAfrican Magazine November 2006 No 456

Vanguard (Lagos) URL: <http://www.vanguardngr.com>

TŠAD

Kuluneen syksyn aikana tilanne Tšadissa on eskaloitunut. Uutisvälitystä Suomessa vaivaa täydellinen tietämättömyys Tšadin historiasta sekä nykyisen konfliktin liitoskohdista Sudanin Darfurin konfliktiin. Sama ongelma tosin vaivaa myös kansainvälistä uutisointia. Taustojen heikko tuntemus yhdistettynä usein sekaviin ja ristiriitaisiin tietoihin taisteluista ja yhteenotoista on johtanut siihen, että Tšadin konflikti on jäänyt vähälle huomiolle Irakin ja Afganistanin, median lempilapsien, rinnalla.

Syksyn mittaan taistelut Tšadissa ovat keskittyneet kapinallisten pääkaupunki N'djamenan suuntaan tekemien pistohyökkäyksien rinnalla myös Kaakkois-Tšadissa sijaitsevan Hadjer Méramin kaupungin lähistölle. Tšadin, Sudanin ja Keski-Afrikan tasavallan yhteinen raja-

alue on jo pidemmän aikaa toiminut kapinallisten operaatioalueena, kapinallistukikohtien sijaitessa Sudanin ja Keski-Afrikan tasavallan välisen rajan molemmin puolin. Kapinallisten etenivät lokakuun aikana 400 kilometrin päähän pääkaupunki N'djamena. Jo huhtikuussa kapinallisten onnistui edetä Sudanista käsin pääkaupunkia kohti. Tämä operaatio kuitenkin päättyi kapinallisen FUC-ryhmittymän kannalta tappiollisesti maksaen arviolta 200 kapinallisen hengen ja johtaen FUC:n hajoamiseen useisiin fraktioihin. Hallituksen joukot ja kapinalliset ovat ottaneet yhteen myös strategisesti tärkeän provinssipääkaupungin Abéché'n pohjois- ja koillispuolella Bilintinassa ja Zoerissa. Kapinallisten UFDD-ryhmittymien onnistui vallata lokakuun lopussa Abéché'n kaupunki väliaikaisesti hallituksen joukkojen vetäytyttyä taisteluista.

Presidentti Idriss Déby vastustaa kolmen kapinallisryhmittymän liittoutuma ”*Union des forces pour la démocratie et le développement*” (UFDD). Liittoutuman keulahahmo on entinen Tšadin puolustusministeri Mahamat Nouri. Tämä tulee maan pohjoisosista ja on etninen gorani, samaa etnistä ryhmää kuin maan entinen diktaattori Hissene Habré, jonka maan nykyinen diktaattori Idriss Déby vuonna 1990 syrjäytti. UFDD:seen kuuluu myös Acheikh Ibn Oumarin johtama *Council démocratique révolutionnaire*. Oumar on puolestaan arabisuvusta ja hän on ollut useaan otteeseen Débyn hallituksessa ministerinä. Kolmas liittoutumaan kuuluva ryhmä on *Front uni pour le changement* (FUC) sirpaleryhmä, *Concorde nationale tchadienne*. FUC yritti huhtikuussa yksin vallottaa N'djamenan siinä kuitenkaan onnistumatta. Seurauksena oli puolueen hajoaminen. Neljäs kapinallisryhmä on nimeltään *Rassemblement des forces démocratiques* (RAFD), jonka johdossa ovat Erdimin kaksosveljet. Kaksoisveljet ovat presidentti Idriss Débyn veljenpoikia ja kuuluvat samaan zaghawoiden heimoon kuin presidentti. Sen suhde UFDD:hen on epäselvä.

Yhteistä kapinallisten liittoutumalle on etninen pohja – ryhmittymät ovat etnisesti gorani- ja arabitaustaisia – sekä tunne siitä, että Débyn oma, vähemmistöön kuuluva etninen ryhmä, zaghawat, alistaa heitä. Kuitenkin Erdimin kaksosveljien ryhmittymä osoittaa käytännössä sen, että länsimaiden halu löytää Afrikan konflikteille helposti selitettävät syyt etnisyydestä tai uskonnosta eivät toimi. Kapinallisia yhdessä pitävin voima onkin reaalipolitiikka ja hyödyn tavoittelu.

Tšadin hallituksen lisäksi myös Tšadin kanssa liitossa oleva Keski-Afrikan tasavalta on syyttänyt Sudania kapinallisten tukemisesta. Tähän viittaa kapinallisten aseistuksen modernisoituminen. Nyt kapinallisilla on käytössään olaltalaukaistavia ilmatorjuntaohjuksia ja uusia maastoautoja. Khartumin toimintaa selittää yritys helpottaa Sudanin armeijan tilannetta Darfurissa, jossa nämä ovat joutuneet ahdinkoon kapinallisten kanssa. Darfurin kapinalliset ovat tukeutuneet Tšadin puolella sijaitseviin alueisiin. Darfurin kapinalliset ovat nyt tukeneet Tšadin armeijaa UFDD:n kapinallisia vastaan.

Tšadin mukaan Sudan on pommittanut hävittäjillä neljää rajakaupunkia, mukaan lukien Bahayta, joka on ollut Darfurin kapinallisten tärkeä huoltotukikohta. Sudan kiisti tämän voimakkaasti. Koska Tšadin kapinalliset kuitenkin ovat sitoneet Tšadin joukkoja ja Darfurin kapinallisia, ovat pelätyt *janjaweedit* hyökänneet esteettä Tšadin puolelle Dar Silan alueelle ja tappaneet satoja Darfurista paenneita pakolaisia. Janjaweedien hyökkäys sai Tšadin syyttämään Sudania ”kansanmurhansa tuomisesta Tšadiin”. BBC tosin huomautti, että silminnäkijöiden mukaan väkivalta oli kuitenkin tšadilaisten keskinäistä. Tšadin ja Darfurin etninen kompositio on homogeeninen. BBC:n toimittajan Stephanie Hancockin mukaan etniset jännitteet ovat nousseet pintaan myös Tšadin puolella rajaa, joten Sudanin syyttely saattoi olla ennen aikaista.

Osin mahdollisesti Lännen huomiota kosiskellakseen presidentti Déby on syyttänyt Saudi-Arabiaa kapinallisten tukemisesta. Presidentin mukaan Saudi-Arabia yrittää levittää Sudanin kanssa radikaalia islamismia Keski-Afrikan maihin toimittamalla palkkasotilaita, koulutusta ja aseistusta kapinallisille. Tämä ei ole kovin todennäköistä, vaikka yksityiset Saudi-Arabian kansalaiset saattavatkin tukea kapinallisia. Erityisesti Sudan näyttää hylänneen islamilaisen vallankumouksensa jälkeen islamilaisen vallankumouksellisuuden levittämisen pragmaattisemman valtopolitiikan tieltä.

Ranska on ottanut aktiivisen roolin Idriss Débyn hallituksen tukemisessa. Ranskan pääministeri de Villepin tapasi Tšadin presidentin ja keskusteli tämän kanssa myös Ranskaa huolestuttavasta tilanteesta. Tšadiin on lähetetty marraskuun aikana Ranskan muukalaislegioonan toisesta laskuvarjorykmentistä komppanian vahvuinen osasto, tiedustelulentokone sekä ilmatankkauskone. Tšadissa on ollut ranskalaisia joukkoja yli kaksikymmentä vuotta. Entisessä Ranskan siirtomaassa on joukkojen lisäyksen jälkeen operaatio *Epervierissä* yli 1200 ranskalaissotilasta. Ranskalaisten ydinjoukko on sijoitettu pääkaupunkiin N'djamenaan. Taisteluosastoon kuuluu panssarivaunuja, moottoroitua jalkaväkeä, tiedustelukomppania sekä erilaisia tuki- ja huolto-osia. Joukolla on käytössä myös pieni ilmaosasto, johon kuuluu 6 Mirage F1 -hävittäjää, 3 Puma-helikopteria, 3 Transall-kuljetuskonetta ja nyt vahvistusten myötä 2 Bréguet Atlantique 2 -tiedustelulentokonetta ja yksi C-135 -ilmatankkauskone. Ranskalaisia komponentteja on maan itäosassa Abéchéssä ja maan pohjoisessa Faya-Largeaussa. Ranskalaisjoukot eivät ole lehtitietojen mukaan osallistuneet taisteluihin kapinallisia vastaan. (NZZ 26.11.06, 27.11.06, 30.11.06; BBC World, 9.11.06, 26.11.06.)

AMERIKA

MEKSIKO

Meksikon uusi presidentti Felipe Calderón vannoi virkavalansa joulukuun alussa. Meksikon parlamentissa pidetyn virkaanastujaisseremonian aikana uutta presidenttiä tervehtivät monet vastustushuudot ja loukkaukset. Kilpailevat parlamentaarikot ajautuvat jopa nyrkkitappeluihin ja Calderónin vastustajat yrittivät estää hänen pääsyä virkavalanvannomistilaisuuteen tukkimalla saliin vieviä ovia. Calderónin päävastustaja, vasemmiston Andrés Manuel López Obrador piti samanaikaisesti kaupungin toisella laidalla oman tilaisuutensa, jonne kokoontui kymmeniä tuhansia ihmisiä ilmaisemaan mielipiteensä vaalituloksesta. Uuden presidentin vastustajat ovat sitä mieltä, että äärimmäisen tiukkaa vaalitulosta manipuloitiin (Calderón voitti virallisten tulosten mukaan vajaan prosentin erolla). López Obradorilla on vankka tuki erityisesti maan pääkaupungissa México Cityssä, jonka pormestarina hän on toiminut. (El Correo -lehden verkkosivut 1.12.2006; BBC:n verkkosivut 1.12.2006 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6199356.stm>.)

Calderónilla tuleekin olemaan vaikeuksia osoittaa auktoriteettiaan, mutta tehtävä ei ole mahdoton. Erityisesti köyhin kansanosaa, joita Meksikossa voi laskea olevan kymmeniä miljoonia, ei ole vakuuttunut uuden presidentin ansioista. Calderón on kuitenkin luvannut sosiaalisia uudistuksia ja Meksikon taloudellinen tilanne tällä hetkellä on kohtuullinen. (BBC:n verkkosivut 30.11.06 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6158945.stm>.) Vaikka López Obradorilla saattaakin olla takanaan tarpeeksi kannatusta massiivisen kansalaisliikkeen aloittamiseksi, ovat meksikolaiset toisaalta jo kyllästyneitä epävarmaan tilanteeseen, jota on jatkunut vaalitaistelusta lähtien, ja kaipaavat jo tilanteen normalisoitumista. (BBC:n verkkosivut 21.11.06 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6170240.stm>.) Ensimmäiseksi Calderónin tulee kuitenkin kyetä saamaan kuukausia kestäneistä levottomuuksista kärsivä Oaxacan maakunta hallintaansa. Tämän tehtävän suorittamisessa Calderón tarvitsee myös yhteistyötä oppositiopuolueiden kanssa, ja konsensuspolitiikassa onnistuminen tuleekin olemaan yksi avain onnistuneeseen hallintoon. (Kate Joynes: *Mexico: Opposition prevents new Mexican president's traditional inauguration*. Global Insight -verkkosivut 1.12.06.)

HAITI

Haitin presidentti René Preval päätti kautensa kolmannen kuukauden jälkeen vapauttaa vankiloista suurimman osan poliittisista vangeista, jotka Haitin väliaikainen hallitus (2004-2006) oli sinne

lähettänyt. Suurin osa haitilaisista antoi tukensa armahduksille, mutta vaikka vastustajien joukko on pienempi, on se hyvin arvovaltainen. Suurimmalle osalle tuomioista ei kuitenkaan löytynyt mitään perusteluja, joten päätös oli sinänsä helppo. Päätöksen läpiviemisessä kesti kuitenkin kuukausia, sillä erityisesti tuomiovallan työntekijöiden joukossa on erityisen paljon presidentin vastustajia. Prevalia edeltänyt väliaikaishallitus ehti ennen lähtöään täyttää tuomareiden paikat omilla kannattajillaan, ja se on vaikeuttanut prosessia. Haitin vallankaappauksen täyteinen historia osoittaa, että laaja kansantuki ei välttämättä ole edellytys vallassa pysymiselle, vaan pienäkin määrää vastustajia on syytä pelätä. (Brian Concannon Jr.: *Haiti's Political Prisoners Exemplify challenges of Democratic Transition*. PINR Report 11.9.06.)

Kaksi jordanialaista rauhanturvaajaa ammuttiin maan pääkaupungissa Port-au-Princessä marraskuun alkupuolella. Ampumakohtauksen aikana kaksikko partioi lähellä Cité Soleilin slummialuetta, jossa aseistetut katujengit pitävät tukikohtiaan. Aikaisemmin samalla viikolla kaupungissa oli pidetty mielenosoituksia, joissa vaadittiin YK-joukkojen lähtemistä pois maasta. Mielenosoittajat syyttivät YK-joukkoja väkivaltaisuuksista. Haitilla on tähän mennessä kuollut yhteensä 18 rauhanturvaajaa operaation alusta lähtien. (BBC:n verkkosivut 11.11.06 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6139596.stm>.) YK-joukkojen tilannetta maassa ei ainakaan helpota marraskuun lopulla julkistetut syytökset siitä, että rauhanturvaajat käyttäisivät hyväkseen ja olisivat jopa raiskanneet paikallisia alaikäisiä. (BBC:n verkkosivut 31.11.06 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6159923.stm>.)

KOLUMBIA

Kolumbiassa hallitus ja vasemmistosissijärjestö ELN ovat astuneet askeleen eteenpäin rauhanprosessissaan. ”Neuvottelut neuvotteluista” (*talks on talks*) ovat johtaneet siihen, että molemmat osapuolet ovat päässeet yhteisymmärrykseen siitä, että neuvottelut voidaan aloittaa. Sen sijaan FARC-sissien kanssa mahdollisesti käytävistä rauhanneuvotteluista sanouduttiin irti, kun autopommi-iskussa maan pääkaupungissa Bogotássa loukkaantui yli 20 ihmistä. presidentti Alvaro Uriben mukaan ainut käytettävissä oleva taktiikka on nyt kidnapattujen pelastaminen sotilaallisten operaatioiden avulla. Tässä riittääkin tehtävää, sillä FARC pitää panttivankinaan yli 3000 henkilöä, joiden joukossa kymmeniä poliitikkoja ja ulkomaalaisia. Panttivankien perheet eivät myöskään olleet innoissaan kuultuaan uutiset neuvotteluyhteyden katkeamisesta. Hallitus jatkaa kuitenkin edelleen neuvottelujaan toisen vasemmistokapinallisryhmittymän, ELN:n, kanssa. (BBC:n verkkosivut 10.11.06 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6072078.stm>.)

Uribelle vaikeuksia tuottavat myös Kolumbian korkeimman oikeuden käynnistämät uudet tutkimukset, jossa etsitään hallinnon yhteyksiä oikeistolaisiin puolisolitaallisiin joukkoihin AUC:iin. Tutkimuksen kohteina on niin senaattoreita, alahuoneen jäseniä kuin nykyisen ulkoministerin velikin. Maan oppositio on esittänyt vaatimuksia myös presidentti Uribea koskevan tutkinnan käynnistämisestä. Vaikka syytöksiä ja huhuja on esitetty aiemminkin, näitä tutkimuksia voidaan pitää tähän saakka vakavimpina. (*Colombia: Court Probes Alleged Paramilitary Connections of Additional Colombian Legislators*. Global Insight -verkkosivut 29.11.06; *Colombia: Opposition Asks Congress to Question Colombian President over Paramilitary Scandal*. Global Insight –verkkosivut 30.11.06.)

Marraskuussa FARC on suorittanut jälleen verisiä iskuja. Venezuelan rajalla tehdyssä väijytyksessä sissit tappoivat yhteensä 17 sotilasta. Aiemmin samassa kuussa n. 200 FARC-sissiä hyökkäsi poliisiasemalle, jonka tuloksena 16 poliisia ja yksi siviiliä sai surmansa. Kolumbiassa suunnitellaankin nyt *Plan Patriota* -suunnitelman korvaavaa uutta strategiaa vuosikymmeniä kestäneen konfliktin ratkaisuksi. Uuden suunnitelman kerrotaan tuovan lisää hallituksen joukkoja konfliktialueille sekä huomioivan entistä enemmän ihmisoikeuksia. (*Colombia: Defence Minister*

Announces New “War Plan” in Colombia. Global Insight -verkkosivut 16.11.06; BBC:n verkkosivut 1.12.06 (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6200432.stm>.)